

5

ΒΑΣΙΛΗ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Η 9^Η ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ 1821
ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ, (ΚΥΠΡΟΥ)

Προλογίζει: Κύπρος Χρυσάνθης

Ἀναλύει: Χρυσανθος Στ. Κυπριανού

〈ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ〉

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1982

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

5

ΒΑΣΙΛΗ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Η 9^Η ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ 1821
ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ, (ΚΥΠΡΟΥ)

Προλογίζει: Κύπρος Χρυσάνθης

Ἀναλύει: Χρυσανθος Στ. Κυπριανου

⟨ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ⟩

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

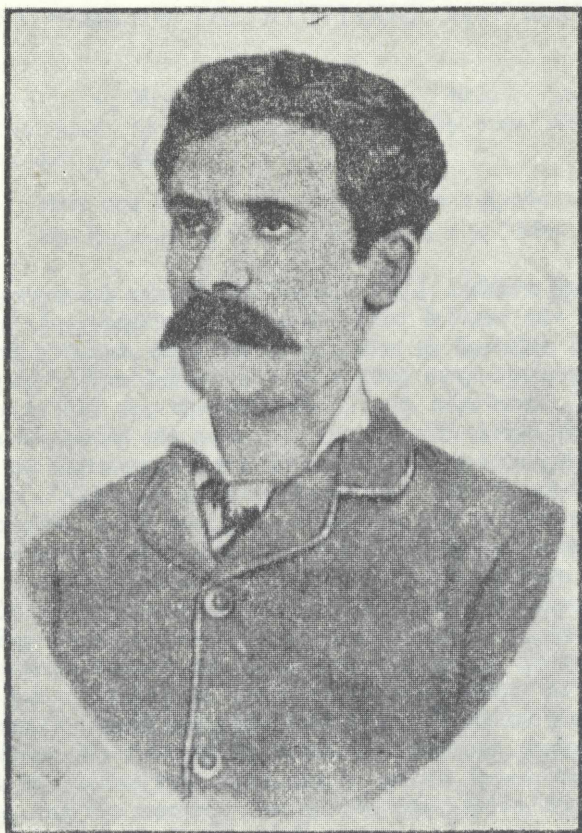
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1982

Ἡ ἔκδοση αὐτὴ πραγματοποιεῖται
μὲ τὴν ἔθνικὴ χειρονομία
τοῦ κ. Μιχαλάκη Κυθραιώτη.

© ΣΑΛΩΝΙΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Σελὴς ἑξήκοντα πέντε

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ὅπως ἦτανε νέος

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΕΝΑ ΘΕΜΕΛΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ὁ Βασίλης Μιχαηλίδης δνειρευόταν νὰ πεθάνει ἕνα Σάββατο βράδου καὶ πρῶτ - πρῶτ τὴν Κυριακὴ νὰ κατεβῆ στὸν ἝΑδη. Ἕνα δικό του δίστιχο λέει:

«Θεὲ μου καὶ νὰ πέθανα ἕνα Σαββάτο βράδου
τὴν Κυριακὴ μὲ τὸ πρῶτ νὰ κατεβῶ στὸν ἝΑδη».

Πραγματικὰ στὶς 25 τοῦ Νοέμβρη 1917, Σάββατο βράδου πέθανε στὸ Πτωχοκομεῖο τῆς Λεμεσοῦ, ὅπου δούλευε σὰν ἐπιστάτης καὶ στὰ ὑστερινά, ὅταν πιά δὲ μπορούσε νὰ δουλέψει, σὰν ἀπλὸς τρόφμιος. Ἔτσι ἐσθῆσε ἡ γνήσια αὐτὴ κυπριώτικη φωνή, πού ἔφερενε σὲ ὄλα τῆς τὴν κυπριώτικη ὑγιὴ παράδοση. Ἀπὸ τότε συχνὰ θυμόμαστε τὸν ποιητὴ. Ὅχι πιά σὰν ἄτομο μὲ προτερήματα καὶ ἐλαττώματα ἢ γιὰ τὸν πολυκύμαντο γιὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα βίῳ του. Ἀλλὰ σὰν ποιητικὴ φυσιογνωμία, σὰν ἐπικὴ φωνὴ γνήσιου βάρδου, πού ἡ πράξη του συμφωνοῦσε μὲ τὸ λόγο του, φυσιογνωμία μὲ συνέπεια. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ βρίσκεται τὸ μεγαλεῖο του. Γιατὶ ἡ συνέπεια μᾶς ἀνεβάζει στὴ συνείδηση τὸ ἄτομο κι' αὐξάνει τὴν πίστη μας πρὸς τὴν ἀξία του. Ἡ τωρινὴ ἔκδοση τῆς 9ης Ἰουλίου, πού ἔλοι τὴν κοιτᾶμε σὰν τὸ ἀγέραστο ἔργο του, γίνεται ἀφορμὴ τοῦ λόγου μας. Ἡ μνήμη ζωντανεῖ τὴν ψυχὴ γιὰ νὰ ἀναζητήσῃ τὰ ὑψηλά καὶ τὴν ἀρετὴ. Κι' ἡ ποίηση ἔχει πολλὴν ἀρετὴ καὶ πάρα πολὺ ὕψος. Ἐξᾴλλου ἡ εὐκαιρία ἢ ἡ ἐπέτειος δὲν ἔχει ἀπλῶς σκοπὸ νὰ τιμήσουμε, πρᾶγμα δίκαιο καὶ ὀρθό. Σκοπὸ ἔχει τὸ ξανακοίταγμα τῶν ἔργων, πού θρέφανε γενιές, καὶ τὴν προβολὴ τους μὲ νέο ἔως τρόπο, ὄχι ἀσφαλῶς μὲ τὴ ρητορικὴ κενολογία, γιὰ δυὸ λόγους:

α) γιὰ νὰ ὑπενθυμίσουμε στὴ νέα γενιὰ καὶ νὰ ὑποδείξουμε τὸ σημαντικὸ γιὰ τὸ πνεῦμα μῆνυμά τους. Καὶ β) γιὰ νὰ τιμήσουμε μὲ τὴν ἀναφορὰ τὸν τεχνίτη κι' ἔτσι νὰ πείσουμε τὴ νέα γενιὰ πῶς ἢ τιμὴ γιὰ τὸ πνεῦμα εἶναι βασικὸ γιὰ τὴ ζωὴ μας.

Ἡ κυπριακὴ φιλολογία γύρω ἀπὸ τὸ Βασίλη Μιχαηλίδη,

τηρουμένων των αναλογιών, είναι αρκετά μεγάλη σε όλες τις διαβαθμίσεις των επιπέδων. Αυτό κι' άλλος δείχνει την αξία του ιδιωματοεικούς μας αυτού ποιητή και τη σημασία του για την τοπική μας λογοτεχνία. 'Αλλά δίπλα σ' αυτό εξηγείται κι' ένα άλλο. Τό ότι δρισμένο έργο του Βασίλη Μιχαηλίδη συγκεντρώνει τον εθνικό παλμό της Κύπρου και ταυτοχρόνως είναι ή άπαρχή της κυπριακής τοπικής λογοτεχνίας. Τό ιδιωματοεικό γλωσσικό στοιχείο, σά ζωντανή έκφραση, ξεχωριστά προσέλκυσε όλους, από την αισθητική βέβαια άποψη και όχι από τη γλωσσική. "Αν σμίξουμε τά στοιχεία αυτά δηλ. τον εθνικό παλμό, τό τοπικό ιδίωμα και την εμφάνιση της ζωντανής έκφρασης στον τόπο μας, τότε νοιώθουμε τό λόγο πού έσπρωξε τούς διάφορους μελετητές νά προσέξουν τό έργο του Βασίλη Μιχαηλίδη. Δέν έχει σημασία ή αξία των μελετητών και ή πλευρά από την όποια είδαν τό έργο αυτό. Στο κάτω - κάτω δέν βαθμολογούμε ή άξιοποιούμε την κριτική αντιμετώπιση. 'Επισημαίνουμε άπλως τό ευρύ ένδιαφέρον, πού κίνησε τό έργο αυτό ανάμεσα στους πνευματικούς ανθρώπους του τόπου μας. 'Αλλά κι' έλλαδικοί, κυρίως ποιητές, νοιώσανε τό ιδιαίτερο μήνυμα του έργου αυτού, την ιδιαίτερή του ποιητική αξία, έστω κι' αν ύπήρχε τό γλωσσικό ιδιωματοεικό φράγμα. Συχνά κι' ό ίδιος ό ήχος τούς μιλούσε για ν' άπαγγέλλουν Βασίλη Μιχαηλίδη με όλοφάνερη συγκίνηση.

Η κυπριακή λογοτεχνία τον περασμένο αιώνα και τις άρχές του τωρινού άκολουθούσε πιστά τον καθαρευουσιάνικο ρομαντισμό της άθηναικής σχολής σε όλα τά ύποχρεωτικά του έλαττώματα. Δέν βρέθηκε στην πραγματικότητα κανένας ν' άκολουθήσει τά βήματα των πιό παλιών κυπριακών χρονικών, σαν του Μαχαιρά π.χ., είτε από ένστικτο είτε από τη γνωριμία μ' αυτά, τό δεύτερο πάντως δύσκολο. Οί λίγοι μορφωμένοι μας, πού κατέβαιναν από την 'Αθήνα, δέν είχαν νοιώσει τό ύποφώσκον κίνημα του δημοτικισμού παρά λιγάκι πριν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο κι' αυτό μάλλον από την έξωτερική του μορφή, άφου δέν είχανε συνεχή έπαφή με τά τρέχοντα ρεύματα της μικρής τότε 'Ελλάδας. Σε μιá έφημερίδα κυπριακή του περασμένου αιώνα γράφτηκε ένα σχόλιο, κάπως δειλό ύπερ της δημοτικής, αλλά και με ύπόδειξη πώς καλύτερα θάταν μιá μικτή και άπλοποιημένη γλώσσα, παρά σαν καθαρή και γνήσια δημοτική. 'Ο Βασίλης Μιχαηλίδης, είτε από ένστικτο, είτε από άσαφή γνωριμία με τά ρεύματα της 'Αθήνας, είτε από καθαρά έκφραστική ανάγκη, άγκάλιασε τό κυπριακό γλωσσικό ιδίωμα, και μίλησε με αυτό. Η παράδοση των ποιητήρων, των άυτοσχέδιων λαϊκών τραγουδιστών, άσφαλώς ύπήρχε

στά κύτταρά του. 'Αλλά ή μορφή των ποιημάτων του δείχνουν σαφώς τη γνωριμία του με τον έντεχνο ποιητικό λόγο, έστω και της καθαρεύουσας. 'Εξάλλου, ό Βασίλης Μιχαηλίδης έγραψε και στην καθαρεύουσα πολύ κατώτερους στίχους, άσήμαντους άπολύτως από κάθε άποψη. Αυτό σημαίνει πώς δούλευε έξω από την τοπική λαϊκή παράδοση και κάτω από την έντεχνη καθαρευουσιάνικη παράδοση της έποχής του. Κι' ένω οι κυπριακές έφημερίδες, όπου δημοσιεύταν και ό ποιητικός λόγος, χαρακτηριστικά παρουσιάζανε τούς καθαρολόγους Θεοχαρίδη, 'Ιασωνίδη και Δημήτρη Λιπέρτη (στην καθαρευουσιάνική του ρομαντική τεχντροπία), κι' ένα σωρό έμμετρα καθαρολόγα αινίγματα, ό Βασίλης Μιχαηλίδης δοκίμαζε πλάι στον καθαρολόγο λόγο, τό δημοτικό και προπαντός τον ιδιωματοεικό. Σε τούτο θά συνέτεινε κι' ή παραμονή του στην 'Ελλάδα, όταν κατατάχθηκε έθελοντής στον έλληνικό στρατό προς άπελευθέρωση των 'Ηπειροθεσσαλών. 'Εκει άσφαλώς γνώρισε τό δημοτικό τραγούδι και άσφαλώς έννοιωσε την έναρξη της μάχης πού έδινε ό δημοτικισμός. 'Αλλά ό βάρδος Βασίλης Μιχαηλίδης δέν είχε την άναγκαία οικείωση με τον πανελλήνιο δημοτικό τύπο της γλώσσας, τό δημοτικιστικό βιβλίο όπωσδήποτε δέν έφτανε στην Κύπρο για νά ξυπνήσει κάποιους ήχους μες τά στήθη του. Συνεπώς ό αντίλαλος τον όδηγούσε λιγάκι, έκτός από τό ένστικτο και την ποιητάρικη παράδοση, προς τό κυπριακό ιδίωμα, πού είναι ή ζωντανή δημοτική γλώσσα του κυπριακού έλληνισμού. Τό 1911 ό Βασίλης Μιχαηλίδης κυκλοφορεί τη δεύτερή του συλλογή με τίτλο «Ποιήματα», έκδοση της λειμεισιανής έφημερίδας «Σάλπιγξ» του Στυλιανού Χουριμούζιου, με τον όποιο γνωριζόταν από τη Λευκωσία πριν χρόνια πολλά. 'Ο χρόνος αυτός ήταν μιá φωτεινή στιγμή στην τοπική μας λογοτεχνία, γιατί έδινε έπίσημα τό σύνθημα για νά χρησιμοποιηθεί στην έντεχνη μας ποίηση ή ζωντανή μας γλώσσα, έστω κι' αν αυτή ήταν ένα από τά νεοελληνικά ιδιώματα. 'Ο κόσμος δέχτηκε την ποίηση του Βασίλη Μιχαηλίδη, ειδικότερα τά εθνικά του ποιήματα, πού την αισθανόταν σαν τό έπος μιás εθνικής του στιγμής. Κι' ό Δημήτρης Λιπέρτης, πού όλοφάνερα είχε θαυμάσια αισθηση του κυπριακού ιδιώματος, άλλ' όχι της πανελληνίας δημοτικής, κατάλαβε πώς θάπρεπε ν' άγκαλιάσει τη ζωντανή γλώσσα του κυπριώτη αν ήθελε μάλιστα νά μιλήσει στην ψυχή του. Τό πείραμα του Βασίλη Μιχαηλίδη τον έπεισε. Πάντως οι κατοπινοί Κύπριοι, πού θέλησαν νά χρησιμοποιήσουν σαν έκφραστικό τους όργανο στην ποίηση τό κυπριακό ιδίωμα, προέρχονται άπολύτως από την περιοχή του Δημήτρη Λιπέρτη και όχι από την

περιοχή του Βασίλη Μιχαηλίδη. Ὁ Λιπέρτης με τὴν διδακτικὴν του διάθεσιν, με τὰ θέματά του ἀπὸ τὸν καθημερινὸν ἀγροτικὸν βίον, με τὰ παροιμιακὰ του στοιχεῖα καὶ τὸν ξεκαθαρισμένον, γεμάτον παγκύπρια στοιχεῖα, γλωσσικὸν τύπον προσέελκυσε ἐντονώτερα τὸ κοινὸν ὄλον τῶν ἐπιπέδων, ἀγροτικὸν καὶ ἀστικόν, ἀμόρφωτον καὶ μορφωμένον. Πάντως ὁ πρῶτος διδάξας παραμένει ὁ Βασίλης Μιχαηλίδης, ποῦ ἡ φήμη λέγει πῶς πολὺ τὸν ἐσπρωξεν ὁ Σίμος Μενάρδος γιὰ νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὸ κυπριακὸν ἰδίωμα. Δὲν τὸ ἀποκλείει αὐτό. Ἀλλὰ καὶ οἱ δοκιμῆς τοῦ Βασίλη Μιχαηλίδη με τὴν πανελληνία δημοτικὴν καὶ τὴν μικτὴν γλῶσσαν τὸν ἐπεισαν γιὰ τὴν ἀδυναμία του νὰ ἐκφραστῆ με αὐτὰ τὰ γλωσσικὰ ντύματα.

Δίνουμε δυὸ δείγματα ἀπὸ τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Βασίλη Μιχαηλίδη, τὸ ἓνα γραμμικὸν στῆν καθαρεύουσα καὶ τ' ἄλλο στῆν δημοτικῇ, γιὰ ν' ἀποδειχθῆ πόσο χαλαρὴ γνῶσις καὶ τῶν δυὸ γλωσσικῶν τύπων εἶχε ὁ ποιητὴς (ἀπὸ τὸ πρῶτον τὴν α' στροφῇ) :

Ο ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ

Υγίαινε φιλάτη, φεύγω τώρα.
Ἴδου ἡ θάλασσα ἄρχισε ν' ἀφρίζη.
Στὸν ὄρμον τὸ ἀτιμόπλοιον συρίζει
νὰ μένω πλέον δὲν μοῦ μένει ὦρα.

Αὐτὸ γράφτηκε στῆν Λάρνακα τὸ 1875. Σὰν πρόλογος στῆν πρώτη του συλλογῇ «Ἀσθενῆς Λύρα» τὸ 1882 ἔχει τὸ ἐξῆς τετράστιχο στῆν δημοτικῇ:

Κοιτὰ στὰ κελαδῆματα τῶν ἀηδονιῶν τὰ τόσα,
ἀκούσετε κι' ἓνα πουλὶ ποῦ εἶναι τραυλὸ στῆν γλῶσσαν
καὶ μὴν βλέπετ' ἂν δὲν μπορεῖ σωστὰ νὰ τραγουδήσῃ,
δὲν ἤπια ἀπὸ τὴν Κασταλιά, τὴν ξακουσμένη βρύση.

Εἶναι γνωστὸ πῶς γιὰ ν' ἀξιοποιηθῆ ἓνα ἔθνικόν γεγονός καὶ νὰ μεταλαμπαδευθῆ στὶς ἐπόμενες γενιὰς με ξεχωριστὸ παλμὸ ὥστε νὰ μπεῖ στῆν ζωῇ, πρέπει πρῶτον νὰ καταξιωθῆ ἀπὸ τὴν ποίησιν με κείνη τὴν ξεχωριστὴν της μαγεῖαν. Δηλ. πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ὁ ἄξιός ποιητὴς, ποῦ νὰ συνταραχθῆ ὡς τὰ βάθη τοῦ αἵματός του καὶ νὰ ἐμφυσῆσιν στὸ γεγονός ἔκτασιν καὶ βάθος αἰσθητικὸν καὶ ὄχι ἀπλῶς νὰ τὸ δώσῃ σὰν μιὰ ἱστορικὴ περιγραφῇ. Ὁ Βασίλης Μιχαηλίδης εἶχε ἄμεση καὶ πρόσφατη πείρα τῶν ἔθνικων

ἀγῶνων σὰν πολεμιστὴς στῆν Ἑλλάδα γιὰ ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑπειροθεσσαλιωτῶν. Ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα, ποῦ ὑπῆρξε ἓνα ἀναγεννητικὸν κίνητρο, ἀνεξάρτητον ἀπὸ μερικὰς ἀνεπιθύμητας ἐπιπτώσεις, τὸν διαπότιζε ἀναμφισβότως γιὰ νὰ καταταχθῆ ἐθελοντῆς στὸν ἑλληνικὸν στρατό. Ὁ Βασίλης Μιχαηλίδης πολέμησε, εἶδε, ἔπαθε καὶ γύρισε στῆν Κύπρον με τὸ αἶσθημα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ εἶχε συνέπειαν ἔθνικῇ, κάμνοντας τὸ χρέος του πρὸς τὴν πατρίδα. Εἶχε πιά οὐσιαστικὰ τὸν ἀναγκαῖον παλμὸν καὶ τὸ ἀναγκαῖον ὑπόστροφον γιὰ νὰ τολμήσῃ νὰ συνθέσῃ ἓνα ἔθνικόν τοπικὸν ἔπος. Οἱ ἀναμνήσεις τῶν σφαγῶν στῆν Κύπρον τὸ 1821 ἦταν πρόσφατες στῆν μνήμην τοῦ λαοῦ καὶ εἶχαν μιὰ γοητεῖαν στὰ μέσα καὶ τὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα. Τὸ βιβλίον τοῦ Γεώργιου Κηπιάδου «Ἀπομνημονεύματα τῶν κατὰ τὸ 1821 ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ τραγικῶν σκηνῶν» σὲ δυὸ ἐκδόσεις, κυκλοφοροῦσε εὐρύτατα. Γι' αὐτὸ γραφτήκανε πατριωτικὰ δράματα ὅπως π.χ. τὸ πεντάπρακτον θεατρικὸν ἔργον τοῦ Θεόδωρου Κωνσταντινίδου «Ὁ Κουτσούκ Μεχμέτ ἡ τὸ 1821 ἐν Κύπρῳ», ποῦ παιζόταν ἀπὸ ἐπιτόπιους ἐρασιτεχνικοὺς θιάσους σὲ πολλὰς πόλεις τῆς Κύπρου, (ἡ δευτέρῃ του ἔκδοσις κυκλοφοροῦσε στῆν Κύπρον). Ἡ ἐφημερίδα «Φωνὴ τῆς Κύπρου» ποῦ ἔβγαίνει στῆν Λάρνακα, μάζευε καθελὶ ποῦ ἀφοροῦσε τὸ 1821 στῆν Κύπρον. Τὸ 1885 π.χ. ἡ ἐφημερίδα αὐτὴ στὰ φύλλα τῆς 163, 164, 165, 167 δημοσιεύει σὲ μετάφρασιν τοῦ Ἰταλοῦ Ζώνη ἐπιστολὰς ἀπὸ τὴν Λάρνακα μέσῳ Ζακύνθου, ποῦ παρουσιαστήκανε ὡς ἀνταπόκρισιν σὲ δυὸ φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Νοτίτσιε ντελ Τζιόρνο» τῆς Ρώμης (1821).

Στῆν ἀνταπόκρισιν αὐτὴ περιγράφονται τὰ διαδραματισθέντα στῆν Κύπρον ἀπὸ τὸ Μάη ὡς τὸν Ἰούλιον τοῦ 1821. Αὐτὰ καὶ μερικὰ ἄλλα, σὰν τὰ πατριωτικὰ δράματα τῶν Καραγεωργιάδου, Σιβιτανίδου καὶ ἄλλων δειγναινε τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς καὶ τὰ φιλολογικὰ ἐνδιαφέροντα. Ἦταν δηλαδὴ ἓνα ἔδαφος κι' ἓνα κλίμα ποῦ βοηθοῦσε νὰ εὐδοκίμησῃ ὁ ἔθνικὸς ποιητικὸς λόγος τοῦ Βασίλη Μιχαηλίδη. Ἐξἄλλου, τώρα πιά ὁ ποιητὴς ζοῦσε στῆν Λεμεσό, ποῦ τότε εἶχε ἓνα ἄλλο παλμὸν, καθαρὰ ἔθνικιστικόν, ἀντίθετον με τὴν Λάρνακα, τὴν πόλιν τῶν προξένων, ὅπου τὸ διεθνὲς κλίμα ὑπερίσχυε.

«Ἡ 9ῃ Ἰουλίου 1821 ἐν Λευκωσίᾳ», «Ἡ Χιῶτισσα ἐν Λεμεσῷ κατὰ τὸ 1821», καὶ δίπλα σ' αὐτὰ δυὸ ἄλλα ὀλότελα λυρικά τὸ «Ἡ Κύπρος στῆν μάνα τῆς» καὶ τὸ «Ἡ Κύπρος εἰς τοὺς λόγοντας ὅτι δὲν εἶν' ἑλληνικῇ» ἀποτελοῦν τέσσαρα ἔθνικα περιεχομένα ποιήματα, ποῦ δίκαια κι' ἐπάξια ἀνακηρύσσουν τὸν Βασίλη Μιχαηλίδην βάρδον τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου. Ὅχι γιὰ τὴν τὴν θέ-

ματά τους έχουν εθνικό χαρακτήρα ή αναφέρονται σ' εθνικά γεγονότα. Ἄλλὰ γιατί τὰ ἔργα αὐτὰ κατέχουν αἰσθητικὴν ἀξία. Δυστυχῶς ἡ πατριωτικὴ, ὅπως λέγεται, ποίηση, πού λίγο διαφέρει ἀπὸ τοὺς κενόλογους, πανηγυρικοὺς ρητορικοὺς λόγους, δὲν καταξιώνει συνήθως τὰ εθνικὰ γεγονότα. Ἀπλῶς ξύδερμα ἐπαινεῖ χωρὶς ν' ἀγγίζει μὲ τὰ αἰσθητικὰ στοιχεῖα βαθύτερες περιοχὲς τῆς ψυχῆς μας. Γι' αὐτὸ καὶ μένουν λόγια ριγμένα σὲ ἄγονο χωράφι.

Δίνουμε τὸ ποίημα «Ἡ Κύπρος στὴ μάνα τῆς» μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δείξουμε πόση εἰλικρίνεια κρύβεται μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς στίχους. Πόσο ἀλήθεια πίστευε ὁ Βασίλης Μιχαηλίδης στὴ Μεγάλη Πατρίδα καὶ πόσο πειστικὰ μᾶς βεβαιώνει πὼς ἀκόμα ἡ Κύπρος κρατεῖ στὴν καρδιά τῆς τὴ «μυρωδιὰ τοῦ μητρικοῦ κόρφου» τῆς Ἑλλάδος!

Ἄν ἔχω περηφάνειαν τζι' ἔν ἔχω νὰ φουμίζω
μὲς στοῦν τὸν κόσμον εἶς' ἐσοῦ
τζι' εἶς τοῦ σπαθιοῦ σου τοῦ γρουσοῦ
τὴν δύναμιν ὀρπίζω.

Τοῦ οὐρανοκατέβατου ὁ φαρὰς τζι' ἐσὲν τζι' ἐμέναν
ἐχάρισέν μας τὸν Σταυρὸν
τζι' ἔχω πὸ τζιεινον τὸν τζιαιρὸν
τζιαὶ τὸν Σταυρὸν μ' ἐσέναν.

Θωρῶ τ' ἀγκάλια σου ἀνοιχτὰ τζι' ἐσὲν κορωνιασμένη
τζιαὶ λάμνω νάρτω ἄν τζιαιρὸν
νὰ πίνω ἄθάνατον νερὸν
σγιαὶν μὲ ἴσιες μαθημένην.

Συλλούραν τζι' ὀλομάτζιελλη, τζιαὶ δὲν ἔχω νὰ πνάσω
λυπάται μ' ὀπκοιος μὲ θωρεῖ,
γιατ' ἔν ἡ στράτ' ἀγκαθθερή,
πού λάμνω νὰ σὲ φτάσω.

Στὴν στράταν μ' οὐλλην φαίνεται στ' ἀγνάρκα τῶν
ποδκιῶν μου
λουθάριν πούχα μιὰν φορὰν
τζι' οἱ ξένοι κόμα ὡς τωρὰ
σωρεύουν ταπισόν μου.

Τὰ λόγια σου πού μῶμαθες μὲ τζιεινα λουτουρκοῦμαι
τζιαὶ τὸν Θεὸν παρακαλῶ
μὲ τζιεινα μὲς τοὺς λάς λαλῶ,
μὲ τζιεινα νεκαλιοῦμαι.

Ἔχω τὰ παραμύθια σου στὸν νοῦν μου τζιαὶ λαλῶ τα
ποῦχασιν δράκους τζιαὶ στοισειὰ
τζι' ἦτουν τοῦ κόσμου συντυσιὰ
τζι' ἐπίστευκες τα πρῶτα.

Ἄν μὲ θωρεῖς πὼς δὲν ἔχω τὲς ἀρκοντιὲς τὲς πρῶτες
ἀμμιάχω ἀνέντζιστην καρκιὰν
τζι' οὐλλον μυρίζω μυρωδικιὰν
τοῦ κόρφου σου πού τότες.

Στὸν κάθε τόπο ἡ πατρίδα κι' ἡ μοῖρα τῆς ἐνδιαφέρουν τὸν ποιητὴ. Ὁ ποιητὴς ἀποκρυσταλλώνει τὸ λαϊκὸ αἶσθημα, τὴν ἀνάγκη, κι' ἔρχεται μὲ τὴ μαγεία τῆς ποίησης τοῦ νὰ τὰ συντηρήσει μὲ τίς συνεχεῖς ὑπομνήσεις μὲσω τῶν αἰσθητικῶν στοιχείων. Τὰ αἰσθητικὰ αὐτὰ στοιχεῖα εἶναι πολὺ πιὸ ἐντονα ἀπὸ τὴ λογικὴ καὶ τοὺς ρητορισμοὺς. Ὁ Βασίλης Μιχαηλίδης στὸ ἔπος τοῦ «Ἡ 9ῆ Ἰουλίου 1821 ἐν Λευκωσίᾳ» δὲν περιορίζεται στὰ ἀπλὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα ἢ στοὺς φορεῖς τῆς ἐθνικῆς ιδέας καὶ τῆς ἐθνικῆς θυσίας στὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ παλιγγενεσιακὰ. Ἀπλώνει πιὸ πέρα γιὰ ν' ἀγκαλιάσει τὴ Ρωμιοσύνη τῆς κάθε ἐποχῆς γιὰ νὰ προβάλλει μ' ἐπιγραμμιατικὴτητα τὴν αἰώνια καὶ ἀκατάλυτη τῆς ἀξία.

Ἡ Ρωμιοσύνη ἔφ φυλὴ συνότζιαιρη τοῦ κόσμου
κανένας δὲν εὐρέθηκεν γιὰ νὰ τὴν ἱξιλείψει
κανένας γιὰτι σιέπει την πού τὰ ἴψη ὁ Θεός μου
Ἡ Ρωμιοσύνη ἔν νὰ χαθεῖ, ὄντας ὁ κόσμος λείψει...

Αὐτὸ τὸ ἀπλωμα δὲν ζημιώνει τὸ τοπικὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ἴσα-ἴσα τὸ ἐντάσσει στὴν ὄλη ἐπαναστατικὴ προσπάθεια καὶ τοῦ δίνει βάρους καθολικὰ ἐλληνικὸ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ εθνικὸ αὐτὸ ἔπος ἔχει εὐρύτερη ἀξία παρὰ τὴν ἀπλὰ αἰσθητικὴ καὶ τὴν ἀπλὰ φιλολογικὴ. Περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο κείμενο μᾶς τοποθετεῖ καὶ ἱστορικὰ, τολμοῦμε νὰ ποῦμε, μὲσα στὰ νεοελληνικὰ πλαίσια καὶ μᾶς ἀναγνωρίζει δικαιώματα.

Ἄσφαλῶς δὲν ἔχουν σημασία οἱ ἀριθμοὶ τῶν θυμιάτων σ'

ένα αγώνα. Σημασία έχουν οι μεγάλες και καιρίες πράξεις που δηλώνουν το βαθύτερο έαυτό μας. Κι' οι πράξεις των ήγητόρων πρέπει ν' αποτελούν τη συνισταμένη του βαθύτερου έαυτού μας.

Θάταν πολύ ψυχρή φιλολογική εργασία αν στεκόμαστε να λεπτολογήσουμε πάνω σε καλλιλογικά στοιχεία του έθνικού μας αυτού έπους. Όταν το έπος αυτό κατορθώνει να μεταδίνει τον έθνικό παλμό σ' ευρύτερα στρώματα, από τους μορφωμένους και ειδικούς ως τους αγράμματους χωρικούς, κατέχει όλα τα δικαιώματα στην Τέχνη χωρίς λεπτολογίες και λεπτοκοσινίσματα. Έπι πλέον το έπος αυτό έχει το προσόν της διάρκειας, γιατί εξακολουθεί για δεκαετίες να μιλά έντονα σε όλες τις τάξεις του κυπριακού ελληνισμού. Ός τώρα έχουν γίνει δυο δραματοποιήσεις του, οι οποίες δημοσιεύτηκαν μετά τη σκηνική παρουσίασή τους: ή μιὰ πολύ προσκολλημένη στο κείμενο από τον Κυριάκο Χατζηιωάννου κι' ή άλλη με πρόσθετα στοιχεία για λόγους σκηνικούς, από τον Άνδρέα Κούρο, που το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου έπίσης συχνά χρησιμοποίησε.

Η «Χιώτισσα έν Λεμεσό κατά το 1821» είναι μιὰ μπαλάντα, που παρ' όλο τον έντονα διηγηματικό της χαρακτήρα και τους διαλόγους, τή διαφεντεύει μιὰ πνοή έθνική σε αρκετά ύψηλο λυρικό επίπεδο. Η ανάμνηση των σφαγών της Χίου συνδέεται με τον κυπριακό χώρο και με τις σφαγές εδώ της 9ης Ίουλίου 1821. Η γρηά κυπριώτισσα, που κατέχει σημαντικό μέρος στην υπόθεση, συμβολίζει την αιώνια κυπρία. Αυτή ή σύνδεση Χίου και Κύπρου μέσα σ' ένα πολύ ρωμαντικό κλίμα, που δηλώνει το έθνικό πάθος του ποιητή, πρέπει να έπισημανθεϊ ιδιαίτερα. Υπάρχει, όπως έχουμε αναφέρει, πολύ ρωμαντικό στοιχείο στο ποίημα αυτό κι' ίσως μπορεί να θεωρηθεϊ το ποίημα σαν μιὰ εξέλιξη της ποιητικής μπαλάντας ή της δημοτικής παραλογής. Άλλά ο προσωπικός τόπος, που διοχέτευσε ο ποιητής, κι' ο ειλικρινής και θερμός έθνικός παλμός, που έμπασε χωρίς λογική ή ρητορική πρόθεση, δημιούργησαν αξιοσημείωτον έντεχο λόγο. Ίσως το είδος αυτό της μπαλάντας να μη μās μιλά σήμερα με την ένταση που μιλούσε στον κυπριώτη πριν 50 ή περισσότερα χρόνια. Αν όμως αποδεσμεύσεις τον έαυτό σου από τις σημερινές έπιταγές της τρέχουσας τέχνης, και σταθεϊς γυμνός χωρίς προκαταλήψεις απέναντι στο ποίημα, αναμφισδήτητα θα συγκινηθεϊς από την πραγματική ποιητική του μαγεία.

Το πάθος του Βασίλη Μιχαηλίδη για την ένωση με το μητρικό κορμό δέν είναι άπλοι λόγοι από συνήθεια ή πολιτικολογία. Πιστεύει κατά βάθος πως ή ένωση θα ξαναζωντανέψει την ξε-

κληρισμένη σκιάδα θυγατέρα, την Κύπρο. Οι ξένοι τήν αποδεκατήσανε, τήν στέρεψαν, τήν έριξαν χαμαι στη γή και τήν ποδοπάτησαν. Άλλά αν ξανασιμίξει με τον ελληνικό μητρικό κορμό θα ξαναζωντανέψει, θα γίνει όπως στα παλιά χρόνια τιμημένη άρχόντισσα. Το λέει το ποίημα του «Η Κύπρος».

Ο Βασίλης Μιχαηλίδης έκαμε το χρέος του σαν ποιητής απέναντι στη μεγάλη πατρίδα και στη μικρή του γενέθλια γή, την Κύπρο. Μās εξασφάλισε στον αισθητικό τομέα μιὰ άξια γωνιά για να έχουμε όρθο το μέτωπο ανάμεσα στους άλλους ομόαιμους μας αδερφούς. Μένει σ' έμās να συνεχίσουμε τήν έθνική παράδοση του αισθητικού τομέα ώστε να διατηρηθεϊ αυτό το ύψηλο μέτωπο.

ΚΤΙΠΟΣ ΧΡΤΣΑΝΘΗΣ

Πρόεδρος του Όμίλου.

Η «9η ΙΟΥΛΙΟΥ» ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Στό χώρο του ἱεροῦ τῆς Φανερωμένης στή Λευκωσία, μέσα σέ ὑπόγεια κρύπτη, βρίσκονται τὰ ὀστέα ἐκλεκτῶν κληρικῶν καί λαϊκῶν πού θανατώθηκαν τόν Ἰούλιο τοῦ 1821 — ὑπόμνηση αἰώνια γιά τὸ βαρὺ τίμημα τῆς Κύπρου στὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνισμοῦ γιά ἐθνικὴ ἀνάσταση. Μιά ἐπιτύμβια πλάκα ἀποκαλύπτει τὰ ὀνόματα: Κυπριανοῦ ἀρχιεπισκόπου, τῶν μητροπολιτῶν Πάφου Χρυσάνθου, Κιτίου Μελετίου, Κυρηνείας Λαυρεντίου, καθὼς καί τῶν δώδεκα ἱερωμένων καί λαϊκῶν πού τάφηκαν μαζί τους: Ἰωσήφ ἡγουμένου Κύκκου, Μελετίου ἀρχιδιακόνου, Γ. Μασσούρα, Π. Οἰκονομίδου, Μ. Γλυκύ, Πιεράκη Δημητρίου, Ἰωάννου Ἀνωπούλου, Χατζηπετρῆ βοσκῶ, Ν. Ζωγράφου, Σ. Σολομῆ, Σ. Συμειπούλου, Χρ. Κουρτελλαρίδη.

Ἡ Ἱστορία πληροφορεῖ πῶς γύρω στοὺς πεντακόσιους συνολικά σφαγιασθήκαν ἢ ἀπαγχονίστηκαν κι' οἱ περιουσίες τους δημεύτηκαν, σ' ἓνα πρωτοφανές ξέσπασμα θηριωδίας τοῦ κατακτητῆ. Ὁ Τούρκος διοικητὴς τῆς Κύπρου Κιουτσούκ Μεχμέτ εἶχε ἐκτελέσει τὸν ἀφοπλισμό, πρὶν μῆνες, ὅπως ἦταν ἡ διαταγή, καί δὲν διαγραφόταν πιά κανένας κίνδυνος γιά τὴν αὐτοκρατορία. Πέτυχε παρ' ὅλα αὐτά, ὕστερα ἀπὸ ἐπίμονα διαθλήματα, νὰ ἐγκρίνει ἡ Ἰψηλὴ Πύλη τὶς σφαγὲς ἐπιφανῶν καί ἀφανῶν σκοπὸς ἡ τρομοκρατία κι' ἡ ἐξάρθρωση τυχὸν ἐπαναστατικοῦ δικτύου.

Αὐτὲς τὶς τρομερὲς στιγμὲς τῆς Κύπρου ἀποδίδει σ' ὅλη τὴν τραγικότητα τους ὁ ἐθνικός μας διαλεκτικὸς ποιητὴς Βασίλης Μιχαηλίδης, στὸ ἐπικὸ ποίημα «Ἡ 9η Ἰουλίου 1821 ἐν Λευκωσία (Κύπρου)» ἢ «Τραούδι τοῦ Τζιυπριανοῦ». Ἀπαρτίξεται ἀπὸ 565 δεκαπεντασύλλαβους, μὲ πλεκτὴ ὁμοιοκαταληξία, στίχους, πού χωρίζονται σὲ 56 δεκάστιχες στροφές. Τὸ ποίημα ἀπαγγέλθηκε τὸ 1895 καί λίγοι στίχοι του εἶδαν τὸ φῶς στὴν ἑφημερίδα «Σάλπιγγα» τῆς Λεμεσοῦ τὸ Νιόβρη τῆς ἴδιας χρονιάς. Ὀλόκληρο ἔχει περιληφθεῖ στὴ συλλογὴ «Ποιήματα» τοῦ ποιητῆ, πού τυπώθηκε τὸ 1911, μὲ πρόλογο τοῦ Χρ. Σ. Χουρμούζιου, διευθυντῆ τῆς «Σάλπιγγος». Τὸ ποίημα πού δημοσιεύεται στὴν ἔκδοσή μας, πιδό κάτω, διατηρεῖ τὴ γραφὴ τῆς ἔκδοσης Ἀντώνη Ἰντιάνου, Λευκωσία - Κύπρου, 1942, ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι παρμένο.

Πρόκειται γιά ἔργο ὑψηλῆς τέχνης, ἓνα ποιητικὸ ἀριστούργ-

γρημα στή σύλληψη και στήν εκτέλεση, πού δεσπόζει μέσα στή λογοτεχνία μας για τίς ύψηλές ιδέες πού προβάλλει και τήν επική πνοή πού αποπνέει, για τήν εξαιρετή πλοκή και τήν άδίαστη διήγηση, για τήν εκφραστική δύναμη με τήν ακριβόλογη χρήση τής κυπριακής διαλέκτου, τή δραματικότητα, τή στιχουργική τελειότητα, τίς λαμπρές ποιητικές εικόνες, τή λυρική περιγραφή, τόν επιγραμματικό λόγο, τό μουσικό στίχο, τήν παραστατική άπεικόνιση καταστάσεων και χαρακτήρων.

Άλλά, για κανένα λόγο, δέν πρέπει νά τó αντικρύζουμε σάν ένα θρηνητικό μοιρολόι, σάν μιá δραματική μονάχα περιγραφή φρικαλεοτήτων όπου διεκτραγωδεύεται ή άδικία έναντίον ένός λαού άοπλου και ειρηνικού. Άπ' έναντίας ό ποιητής επίμονα ζητεί νά τó δεχτούμε σάν προβολή τής συμμετοχής, όχι άσήμαντης, τής έθνικής ψυχής τής Κύπρου στόν άγώνα τού "Εθνους" γιατί πρόκειται για μιá εκλεκτή συνεισφορά τού νησιού στο βωμό τής πατρίδας, πού παραδειγματίζει για έργα ύψηλά τίς κατοπινές γενιές. Η Κύπρος δέν βρίσκεται στόν περίγυρο τού "Ελληνισμού, για νά φτάνει ώς έδω ό άπόηχος τού μεγάλου ξεσηκωμού. Ζει έντονα τά γεγονότα, λαμβάνει μέρος στίς προετοιμασίες και παρά τή μειονεκτική γεωγραφική της θέση, πού τόσο εϋστοχα διαπιστώνεται στο ποίημα, προσφέρει εκατόμυθ για νά φουντώσει τó δέντρο τής λευτεριάς και στέλλει μαχητές για νά διαφεντέψουν τó δίκαιο. Η Κύπρος συμμετέχει στίς περιπέτειες τού "Εθνους, γιατί είναι τμήμα του κι' ή μοίρα κοινή:

«Είσεις σγιάν είχαν ούλοι τους τζι' ή Τζύπρου τó κρυφόν της μέσ' τούς άνέμους τούς κρυφούς είσιεν τó μερτικόν της».

Η μοίρα τού "Ελληνισμού είναι ή άθανασία. Πλάστηκε από τήν πρώτη στιγμή τής δημιουργίας και τού μέλλεται νά σήσει μόνο σάν φτάσει ή συντέλεια τού κόσμου. Έρεισμα ή θεϊκή προστασία. Αύτή ή πεποίθηση, με έξαρση πατριωτική, με ύπερηφάνεια έθνική, επιγραμματικά διατυπώνεται:

«Η Ρωμισύνη έφ φυλή συνότζιαιρη τού κόσμου!
Κανένας δέν εύρέθηκεν για τήν ι-ξιλείφει,
κανένας, γιατί σιέπει την πού τά 'ψη ό Θεός μου».

Αύτή ή βαθειά πίστη στο άνεξολόθρευτο τής Ρωμισύνης επανέρχεται επανειλημμένα κι' επίμονα με ύμνητή κι' έρμηνευτή τόν άρχιεπίσκοπο Κυπριανό:

«Άμμά Ήξαιρε πώς ύλαντρον όντας κοπει καθάτζιν,
τριγύρω του πετάσσονται τρακόσια παραπούλια».

Άδίαστα τó τραγούδι τής έθελουσίας και τής ψυχικής όμορφιάς, ξεχείλο από θαυμασμό, μετατρέπεται σε ύμνο ύποβλητικό στήν πατρίδα, σ' έπικό τραγούδι τής Ρωμισύνης.

Πρωταγωνιστής άφεγάδιαστος ό Έθνάρχης. Η βιβλική μορφή του σκιαγραφείται γεμάτη άρετή και τόλμη, καρτερία και άγιότητα, ύπερηφάνεια και ταπεινσύνη. Έμφανίζεται εύθους έξ άρχής σταθερά άποφασισμένος για τήν ύπέρτατη θυσία, αλλά διαζωγραφίζονται βαθμιαία ό λεπτές άποχρώσεις τής έντονης πάλης πού συγκλονίζει τή ψυχή του, ώσπου νά άρθει πάνω από τά άνθρώπινα. Άξιοπρεπής φαντάζει σ' όλες τίς σκηνικές ένότητες: α) Στο δωμάτιο τού όπου πληροφορείται για τήν άμετάκλητη προσταγή τού Σουλτάνου, β) Στή εκκλησιά σε ώρα κατάνυξης και ψυχικής προετοιμασίας, γ) Κατά τή σύλληψη, δ) Μπροστά στόν Τούρκο διοικητή πού τού άραδιάζει τίς κατηγορίες, ε) Στή φυλακή, στ) Ξανά μπροστά στο διοικητή για τήν τελική άπόφαση και ζ) Στο τόπο τού μαρτυρίου. Άτρόμητος όρθώνεται στίς συγκρούσεις με τήν έξουσία, άπτόητος άντιμετωπίζει άπειρές κι' έκφοβισμούς, άδέκαστος άπορρίπτει τά καλοπίσματα για ύποχώρηση, περήφανος ύψώνεται μπροστά στήν κουστωδιά πού τόν συλλαμβάνει. Εύγνωμονεί τόν Τούρκο φίλο του και τó γιό του για τó ένδιαφέρον τους και λησιμονώντας τίς κρίσιμες γι' αύτόν στιγμές ένδιαφέρεται για τή δική τους ύπόληψη. Γεμάτος φροντίδα παρουσιάζεται στή συνομιλία με τούς δεσποτάδες: δέν έχει σημασία ποιός φταίει για τά δεινά, αλλά ποιá μοίρα μέλλεται στούς "Ελληνες τής Κύπρου. Γι' αύτούς ή θυσία:

«παρά τó γαίμαν τούς πολλούς έγ κάλλιον τού Ήισκόπου».

Έγνοια του μοναδική, πού επανέρχεται βασανιστικά, είναι ή τύχη τών ραγιαδών' γι' αύτούς ό έντολής του σε φίλους, γι' αύτούς ό εύλαδικές προσευχές του πού άποτυπώνουν θερμή πίστη στή δικαιοσύνη και στήν άπέραντη καλωσύνη τού Μεγαλοδύναμου.

Προσεύχεται για νά δεχτεί ό Θεός σε «κόλπους Άβραάμ» τίς ψυχές τών μαρτύρων, για τήν προστασία τών μαχητών τής Έλευθερίας και τήν εύλογία τών όπλων τών Ιερών ώστε νά ξεσκλαθωθεί ή «άχαρη φυλή μας». Γι' αύτή τή Φυλή ό κρυφός καημός του, γι' αύτή ή δέηση πριν ξεψυχήσει:

Η 9η ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ 1821 ΕΝ ΛΕΤΚΩΣΙΑΙ (ΚΥΠΡΟΥ)

Ἄντ' ἀρτζιέφαν οἱ κρουφοὶ ἀνέμοι τζι ἐφυσούσαν,
τζι ἀρκίνησεν εἰς τὴν Τουρτζιάν νὰ κρυφουσινγεφκιάζει,
τζιαὶ πού τες τέσσερις μερκές τὰ νέφη ἐκουβαλοῦσαν,
ὥστι νὰ κάμουν τὸν τζιαῖρον ὕ' ἀρτζιέφκει νὰ στιθάζει,
εἴσιες σγιάν εἶχαν οὔλοι τους τζι ἢ Τζύπρου τὸ κρυφόν της,
μέσ' ἔς τοὺς ἀνέμους τοὺς κρυφοὺς εἴσιεν τὸ μερτικόν της.
Τζι ἀντ' ἐφάνην ἢ στραπὴ εἰς τοῦ Μωρηᾶ τὰ μέρη,
τζι ἐξάπλωσεν τζι ἀκούστηκεν παντοῦ ἢ πουμπουρκά της
τζι οὔλα ξιλαμπρατζίσασιν τζιαὶ θάλασσα τζιαὶ ξέρη,
εἴσιες σγιάν εἶχαν οὔλοι τους τζι ἢ Τζύπρου τὰ κακά της.

Μιὰν νύχταν, νύχτας σιανὴν, τζιαῖροδ Δευτερογιούνην,
νύχταμ Παρασιευκόνυχταν, πού τ' ἄστρα μιλιούνια
ἐλάμπασιμ πού πανωθκιδὸν τζι ἐν εὐρισκες ρουθούνιν
μέσα ἔς τῆς Χώρας τὰ στενά, ἔς τῆς Χώρας τὰ καντούνια
σιανειμά, δὲν ἄκουες δεντροῦδιν νὰ ταράξει.

μῆτε τοῦ σιύλλου λάξιμον, μὲ πετεινὸν νὰ κράξει.

Ἦτοῦμ μιὰ νύχτα μουλλωτή, μιὰ νύχτα μουρρωμένη,
πού ἠθάρηες πῶς χώννεται ἢ πού τοῦ Θεοῦ τὴν κρίσιν,
σὲ τέθκοιαν νύχταν σιανὴν οἱ Τοῦρτζοὶ βαδωμένοι
μέσ' ἔς Σαράγιον εἴχασιμ μῆγάλομ Μετζιλίσιμ.

Ἐγούραν τὰ μεσάνυχτα, τζι ἐπῆρεν τὸ ξιφώτιν
τζι ὁ Κκιόρογλους, πού τουγ καλή, πολλὰ καλ' ἢ φυσιή του,
ἐξέβημ πό' σσω του κρυφὰ τζι' ἐπῆσε στὸδ Δεσπότην,
τζι ἐξύπνησεν τον τζι ἕκατσεγ κοντά του τζιαὶ λαλεῖ του:
« Ἐν ἔσσω μου, Τζιυπριανέ, τ' ἀμάξιμ μου ζεμένον
τ' ἀμάξιμ μου, Τζιυπριανέ, ἔν ἔσσω ἀντροσιασμένον
τζι ἂθ θέλεις γιὰ νὰ ποσπαστεῖς πού σίουρηγ κρεμμάλλαν,
τζι ἂθ θέλεις πού τὸθ θάνατον νὰ φύεις νὰ γλυτώσεις,
νὰ πάς μὲ τὸ χαρέμιμ μου κρυφὰ κρυφὰ στήσ Σκάλαν,
τὰ κουσουλάτα ἢ ἀννοιχτά, νὰ πάεις νὰ τρυπώσεις.

Ἦρτεν τοῦ Μουσελλίμ - Ἄγα φερμάνιμ πού τήμ Πόρταν
τζί ἐφές ἄρπα τζί ἀνόρπιστα ἐγίνημ μετζιλίσιμ,
τζί ἔσιει πκιόν εἰς τὸ σιέρν του τήμ μαύρησ σας τῆσ σόρταν
ἴστο σιέρν του τὸθ θάνατον, ἴστο σιέρν του τήγ κρίσιν·
νά μὲν ἄρκειτ, Τζιυπριανέ, νά χάνγειτ τὸν τζιαϊρὸσ σου·
νά πάειτ νά φαραντζιστεῖτ ἄθ θέλειτ τὸ καλόσ σου.
Πρέπει νά πάσ, εἰ δὲ κἂν οὐ, ἐχάθητ δίχως ἄλλον.
Ἄσ σ' εὔρ' ἡ μέρα, τὸ πωρνὸδ δά μέσα δά, ἔν νά ἴσαι
νεκρὸσ εἰς τήγ κρεμμιασταρκάν, εἴτε νεκρὸσ ἴστομ πάλλον,
Ἄνου νά πάμεν γλήγορα, τ' ἀμάξιγ καρτερά σε!»

Ἔσιυφεν ὁ Τζιυπριανὸσ τζί ἔμεινεν νάκκον ὄραν
τζί ἐδικιαλοῖστην νακκουρίν τζί ἀγνοίει τζαι λαλεῖ του:
«Δέθ θέλω, Κκιόρογλου, ἐγίω νά φύω πού τήγ Χώραν,
γιατί, ἄφ φύω, τὸ κακὸν ἔν νά γινεῖ περίτου.
Θέλω νά μείνω, Κκιόρογλου, τζί ἄσ πᾶ νά μὲ σκοτώσουν
ἄσ μὲ σκοτώσουσιν ἐμὲν τζί οἱ ἄλλοι ἄσ γλυτώσουν·
δέφ φεύκω Κκιόρογλου, γιατί, ἄφ φύω, ὁ φευκὸσ μου
ἔν νά γενεῖ θανατικὸν εἰς τοὺσ Ρωμηγοὺσ τοῦ τόπου.
Νά βάλω τῆσ συρτοθηλειάν εἰς τὸν λαμιὸν τοῦ κόσμου;
παρὰ τὸ γαῖμαν τοὺσ πολλοὺσ ἔγ κάλλιον τοῦ Πισκόπου.»

Λαλεῖ του πάλ' ὁ Κκιόρογλου: «Λυποῦμαι σε, Δεσπότη·
νά μέσ' σ' εὔρει πού τὸ πωρνὸν ὁ ἥλιος μέσ' ἴστο τήγ Χώραν,
γιατί εὐτὺσ ἔν νά κοπεῖ ἡ τζεφαλή σου πρώτη.
Ἔνας Μουρούτζησ τζί ἔφυεν' ἔσιει τωρᾶ μιάν ὄραν
πού ἴκρεμμαλίστην τοῦ τεισιοῦ τζί ἐξέβηγ εἰς τῆσ στράταν,
τζιαῖ πᾶ κατὰ τὸλ Λάρνακαν νά μπει ἴστο τὰ κουσουλάτα.
Ἐφέραν του τζί ἐφόρησεμ μιάν ἀλλαήν, ἴστο τζιεινεσ
τοὺσ Πίτσιλλουσ, συλλούριτζην, λυμίν - λυμίν, σαλάταν
τζιαῖ σέρτουρα τζιαῖ μέρτουρα ἴστο τὰ πόδικια τοὺσ ποδίνεσ
μὲν τύσειε τόι ἀγρωνίσειε τον κανένας εἰς τῆσ στράταν.»

«Εὐκαριστῶ σου, Κκιόρογλου» λαλεῖ του ὁ Δεσπότησ
θωρῶ σε μὲ γαλόγ γάλαμ πὼσ εἴσαι βυζασμένοσ,
μιὰ φύε, μέσ σε δοῦν τζιαῖ ποῦν πὼσ γέγεσαι προδότῆσ»
λαλεῖ του. «Ἄμ μὲθ θέλειτ πολλὰ νά ἴσαι ξωμακρισιμένοσ,
ἀμμάγγου πάμεν ἔσσω μου νά μὲμ μείνειτ δαπάνω».
«Ἐγίωνι θέλω, Κκιόρογλου, νά μείνω, τζί ἄσ πεθάνω»
Ἄ Κκιόρογλουσ ἐμάσιετον νά κάμειε καλωσύνην,
ἀμμά ἐπῆεν ἄδικα ὁ κόπος του, χαμένος.

Περίτου ὄραδ δὲν εἴσιεν τζί ἐν ἔπρεπεν νά μείνει,
τζί ἔφυεμ πκιόν περίλυποσ τζιαῖ παραπονημένοσ.

Ἦ νύχτα πκιόν ἀρκίνησεν περίτου ν' ἀναρκώννει,
ἐγίνην ἡ ἀνατολή κροκόταινη περίτου
ἄρτσειφεν πκιόν τὸ Σάββατον νά πικροξημερώννει
τζί ἀκούστηκεν τοῦ ξύλενου σημάντρου ἡ φωνῆ του.
Ἐξέβηγ ὁ Τζιυπριανὸσ μὲ τζιεινον τὸγ καμόν του
τζί ἐπῆεν εἰς τήν ἐκκλησιάν τζαι βάλλει τὸσ σταυρόν του.
Τζι ἦτουν ὄσον τζί ἐκάμασιν ἄρτσειν τῆσ λειτουργίας,
τζί ἐστάθηκεμ περίλυποσ τζιαῖ σγιαν νά ὀκριαλοῖστην,
τζί ἐπῆεν τζί ἐγονάτησεν ὀμπρὸσ τῆσ Παναῖασ
τζιαῖ κάτι ἐψουφούρισεν τζί εὐτὺσ ἐκλαμουρίστην.

Ἔμεινεν, δὲν ἐτάραξεν, οὄλα πού νά ἴκαρφώθην
γονατιστὸσ τζιαῖ πληξιμὸσ μὲ σιέρκα σταυρωμένα·
ἄρτζιέψαν τὸ Κοινωνικὸν τζιαῖ τότεσ ἐσηκώθη
τζί ἐστάθηκεν τζί ἐφαίνονταν τ' ἀμμάδκια του κλαμένα,
τζιαῖ προσκυνᾶ τρεῖσ-τέσσερισ φορὲσ τήμ Παναῖαν —
ἐθάρηεσ ποσαιορετᾶ τζιαῖ κόσμιον τζί ἐκκλησιάν.
Ἐσυγχωρήθηγ μὲ τοὺσ λᾶσ τζί ἐμπημ μέσ' ἴστο Ἄγιοσ Βῆμαν,
ἐμπῆκεν τζί ἐτζιοινώνησεν τζί ἐξέβηκεν τζί ἐστάθηγ,
τζί ἔμοιαζεσ οὄλα τὸν νεκρόν πού βάλλουν εἰς τὸ μνήμαν,
ἐθάρηεσ πού πάνω του τὰ γαῖμαν πὼσ ἐχάθηγ.

Ἐξέβηγ πού τήν ἐκκλησιάν μὲ τήν συναπαρτζιάν του,
τζιαῖ Τοῦρτσιοι εὐτὺσ τοῦ Σαραγιόυ ἐπλάσθησεν ὀμπρὸσ του
εὐτὺσ ἔριψεμ πάνω τοὺσ μιάν ἄρκαν ἀμμάδικιάν του,
τζί ἐδῆθήκεν τὸ βρύδιν του τζί ἐφάνηγ ὁ θυμὸσ του.
Ἔμεινεν τζί ἐθωροῦσαν τον ὀμπρὸσ τοὺσ θυμωμένον
τζι ἐθάρηεσ τὸ στόμαν τοὺσ πὼσ ἦτομ πιουμωμένον.
Λαλεῖ τοὺσ: «Πκοῖδσ σᾶσ ἔπεφεν πωρνὸν-πωρνὸν κοντὰ μου;
πέτε μου το, συντύσιετε τζιαῖ μὲδ βαρυκωλιεῖτε.
Ἄν ἔν τζί ἐλυπηθήκετε, ἔμ πέτρα ἡ καρκιά μου,
πέτε μου εἶν' τα θέλετε χωρὶσ νά μ' ἀντραπεῖτε».

«Ἦρταμεν νά σὲ πκιάσωμεν, εἴμαστομ προσταμένοι
ἀπὸ τὸμ Μουσελλίμ Ἄγᾶν, τὸν ἄρκονταν τῆσ Χώρασ».
Λαλεῖ τοὺσ: «Μὲ καλόγ γάλαμ ἂν εἴστε βυζασμένοι,
σταθεῖτε, καρτεράτε με πέντε λεφτὰ τῆσ ὄρασ»
Τζιαῖ πκοῖδσ εἰξαίρ' εἶν' τα ἴκρυφεμ πού μέσα ἴστο τήγ καρκιάν
του

ἐξέβη πάνω βκιαστικός τζι' ἐνέησ 'ς τὸν νοτᾶν του,
τζι ἄψελ λαμπάδιν τζι ἔκρουσεν κάτι χαρκιά γραμμένα
τζι ὕστερα ἄστράφην τζι εἶπεν τους: «Ἐλάτε, ἀντρειωμένοι,
τώρα πῶχω τὰ πράματα σγιάθ θέλω τελειωμένα,
ἐπάρτε με νὰ πάμεντε σγιάν εἴστε προσταμένοι.»

Ἐπάρτε με νὰ πάμεντε ν' ἀδικοθανάτισω,
ἐπάρτε με σκοτώστε με χωρὶς καμιάν αἰτίαν.»
Τζι ἄλλοι δεξιά τζι ἄλλοι ζαθρά τζι ἄλλοι ὀμπρός τζιαι πίσω,
εὐτὺς ἐτριῦρκάσαν τον τζι ἐπῆραν τον τζι ἐπῆαν.
Ὁ Μουσελλίμης κάθεται μὲ οὐλους τοὺς ἀγάδες,
μέσ 'ς τὸ Σαράγιον τζιαι λαλεῖ τοὺς ἄλλους Δεσποτάδες:
«Ἄκουσα πὼς ἐσεῖς οἱ τρεῖς τζιαι ὁ μιλλέτ-πασιῆς σας
τζι οἱ προεστοὶ τοῦ τόπου σας, τ' ἄρκοντολόιν οὐλον
ἐτάξετε εἰς τοὺς Ρωμιούς τὸ μάλιν τῆς ζωῆς σας
νὰ μὲν ἀφήκετε Ρωμιόν εἰς τὸ ντοβλέττιν δούλον.»

Εἶπεν τζιαι δὲν ἐτέλειωσεν ὁ ἄρκοντας τὸ πειν του
τζι ἐφέραν τὸν Τζυπριανόν οἱ Τούρτζιοὶ ὀμπροστά του
ἔνεψεμ μὲ τὸ δίκλημαν, ἔνεψεμ μὲ τὸ δεῖν του
νοῦ πὸν τοὺς ἀσκερλῆες του τζι ἐπῆρεν τογ κοντά του
τζι ἔκλινεν τζι εἶπεν του 'ς τὸ φτίν: «Σὲ δικυὸ λεφτὰ τῆς ὥρας
νὸ βαωθοῦν, νὰ κλειωθοῦν τζι οἱ τρεῖς πόρτες τῆς Χώρας
μέμπα τζιαι φύουν οἱ Ρωμιοὶ 'ς τὰ ὄρη τζιαι χωστοῦσιν.
Ἄππεξωθικὸν τοῦ Σαραγιού νὰ μὲν ἔμ παναῦριν,
μέσ 'ς τὸ Σαράγιον οὐλοὶ τους, νὰ διπλαρματωθοῦσιν
τζιελλάττην τζιαι κρεμμιασταρκάν νὰ τὰ ἴσιετε χαζίριν.»

Τότες ἐστράφην τζιαι λαλεῖ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου,
σιυφτὸς χαμαί, δυσόφρυδος τζιαι καραμουτσωμένος:
«Πᾶσ Πίσκοπε Τζυπριανέ, μιλλέτ-πασιη τοῦ τόπου,
ἐγύρεψα σε νὰ σοῦ πῶ πὼς εἶμαι προσταμένος
Ἄποῦ τῆμ Πόρταν τζιαι κρατῶ 'ς τὸ σιέριμ μου φερμάνιν,
πὼς ἔχω μῆγλην προσταήν πὸν τὸ Ψηλὸν Διδάνιν
τ' ἄρκοντολόιν τοὺς Ρωμιούς, τοὺς μῆγλους τοῦν' τοῦ τόπου
νὰ τοὺς συνάξω μονομιᾶς τζιαι νὰ τοὺς ἰ-σκοτώσω
νὰ μὲχ χαρίσω μπροεστοῦ ζωήν, μήτε Πισκόπου
τζιαι ὅ,τι λοῆς θάνατον θελήσω νὰ τοὺς δώσω.»

Λαλεῖ του: «Μουσελλίμ Ἀγᾶ, πὸν ἴσαι καλὸς ἰσλάμης,
ἀφὸ ἴσιεις εἰς τὸ σιέρισ σου τοῦ Διδανίου φερμάνιν,

τζι ἀφὸ ἴσιεις ἔτσι προσταήν μπορεῖς ἄλλιῶς νὰ κάμεις;
κάμε σγιάσ σὲ προστάσσουσιν πὸν τὸ Ψηλὸν Διδάνιν
τζιαι κάψε μας, γιὰ κρέμμασ' μας, γιὰ κόψε τὸλ λαϊμόμ μας
θέλουμεν ὅμως νὰ μᾶς πεῖς εἶν 'τὰ 'ν τὸ φαίσιμόμ μας.»
«Ἐμάσιεστουμ μὲ τοὺς Ρωμιούς τοὺς ἄλλους νὰ σμιχτεῖτε,
τοὺς Τούρκους πὸν τὲς τέσσερις μερκές νὰ πολεμᾶτε'
ἐμάσιεστουμ εἰς τ' ἄρματα τζι ἐσεῖς νὰ σηκωθεῖτε,
γιὰ νὰ σμιχτεῖτε οὐλοὶ σας τζιαι τὴν Τουρτζιαν νὰ φᾶτε.»

«Ἐν τζι ἤραταν, Μουσελλίμ Ἀγᾶ, πάνω 'ς τὸν τόπον ἄλλοι,
τζι ἐφέραν ἄρματα κρυφὰ τζι ἔν νὰ μᾶς καταχνώσεις.
Ἐδώκαμεσ σου τ' ἄρματα οὐλοὶ, μιτσιοὶ τζιαι μῆγλοι,
εὐτὺς ὅτι τζι ἐγύρεψες νὰ μᾶς ἰ-ξαρματώσεις.
Ἐἶν 'τα λοῆς ἐθέλαμεν ἐμεῖς ν' ἄρματωθοῦμεν,
τζιαι νὰ σμιχτοῦμεμ μ' ἄλλους λὰς τζιαι νὰ σᾶς πολεμοῦμεν;
τζιεῖνος πὸν σοῦ «ψουφούρισην τοῦτα τὰ λόγια οὐλα,
Ἄν ἔν τζιαι τζιεῖνος Χρισκιανός, ὅμως ἐμᾶς μισᾶ μας:
Πυρομασιεῖ τομ πάντα του π' ἀππέσσω ἡ ἄζουλα.
Ἐμᾶς 'πὸ τοῦτον πὸν λαλεῖς ἔγ καθαρ' ἡ καρκιά μας.»

«Νὰ μὲν ἀρνιέσαι, Πίσκοπε, τζι ἐσεῖς οἱ καλοῆροι,
εἴσιετ' ἀθθρώπους 'ς τὰ χωρκά, χαρκιά νὰ δικαιομιράζουν'
ν' ἄρματωθοῦσιν οἱ Ρωμιοὶ νὰ ν' οὐλοὶ τους χαζίριν,
τζιαι μὲ τὸμ πρῶτολ λόσ σου ν' ἄρτζιέψουν νὰ μᾶς σφάζουν'
τζιαι δὲμ πιστεύκ' ὅ,τι μοῦ πεῖ τοῦ καθενοῦ τὸ στόμα,
τζι ἔχω πὸν τζιεῖνα τὰ χαρκιά' ἔσιεις νὰ πεῖς ἀκόμα;»
λαλεῖ του: «Μουσελλίμ Ἀγᾶ, εἶπα σου τζιαι λαλῶ σου,
'πὸ τοῦτα οὐλα πὸν λαλεῖς ἔγ καθαρ' ἡ καρκιά μας,
τζιαι πίστεψε, εἰ δὲ κᾶν οὐ, τὸ κῆμασ' 'ς τὸλ λαϊμόσ σου.
Μπορεῖ τζιαι νὰ 'γ καμιμὰ δουλειὰ πὸν ἴγινηκεγ κρυφὰ μας.»

«Πίσκοπε, ἴγιὸ τῆγ γνώμημ μου ποττὲ δὲν τὴν ἀλλάσσω,
τζι ὄσα τζι ἂν πεῖς μὲθ θαρευτεῖς πὼς ἔν νὰ σοῦ πιστέψω'
ἔχω 'ς τὸν νοῦμ μου, Πίσκοπε, νὰ σφάξω νὰ κρεμμιάσω,
τζι ἂν εἰμπορῶ πὸν τοὺς Ρωμιούς τὴν Τζιῦπρον νὰ παστρέψω
τζι ἀκόμα ἂν εἰμπόρηα τὸγ κόσμον νὰ γυρίσω,
ἔθεν νὰ σφάξω τοὺς Ρωμιούς ψυσιήν νὰ μὲν ἀφήσω!»
«Ἡ Ρωμιοσύνη ἔφ φυλὴ συνότζιαιρη τοῦ κόσμου!
Κανέννας ἔν εὔρέθηκεν γιὰ νὰ τὴν ἰ-ξιλείφει,
κανέννας, γιὰτὶ σιέπει τὴν πὸν τὰ ἴψη ὁ Θεός μου.
Ἡ Ρωμιοσύνη ἔν νὰ χαθεῖ ὄντας ὁ κόσμος λείφει!

Σφάξε μας οὐλους τζι ἄς γενεῖ τὸ γαιῖμαμ μας αὐλάτζιν,
κάμει τὸγ κόσμομ ματζιελειδὸν τζιαὶ τοὺς Ρωμιοὺς τραοῦλια,
ἀμιμὰ ἕξαιρε πὼς ὕλαντρον ὄντας κοπεὶ καβάτζιν,
τριγύρω του πετάσσονται τρακόσια παραπούλια.
Τὸ ἴνι ἀντάν νὰ τρώῃ τήγ γήν, τρώει τήγ γήθ θαρκέται,
μὰ πάντα τζιείνον τρώεται τζιαὶ τζιείνον καταλυέται.
Εἶσαι πολλὰ πικράντερος ὅμως ἄθ θέν νὰ σφάξεις,
σφάξε τοὺς λάς πὸν πολεμοῦν ἄλλου ἀρματωμένοι.
Ἐμᾶς μὲ σιέρκα ὄφτσιαιρα, γιατί νὰ μᾶς πειράξεις,
πὸν ἴμαστον δίχως ἀρματα, τζι εἶμαστον νεπαμένοι;»

Τότες ὁ Μουσελλίμ Ἀγᾶς ἐψήλωσεν τὸ δεῖν του,
τζι εἶδεν τομ μ᾽ ἕναδ δεῖγ γλυτζὺν τζι ἀνοίει τζιαὶ λαλεῖ του:
«Ὁ,τι παθθαίν᾽ ὁ ἄθθρωπος ἔμ πὸν τήν τζιεφαλήν του,
τοῦ βρένιμου πὸν τὸ σπαθὶν ποσπάζεται ἢ ζωή του.
Τζι ἐσοῦ, ἂν εἶσαι βρένιμος, ποσπάξεις τήζ ζωήσ σου.»
«Μούλλωσε, τζι ἐκατάλαθα πριχοῦ νὰ πεῖς τὸ πεῖσ σου.
Μέμ μάσεισαι τήθ θάλασσαν νὰ τήν ι-ξηνητήλεις,
ἄδικα λόγια μὲχ χάννεις τζι ἀρκεῖς εἰς τήθ δουλειάσ σου.»
Τὸν ἦλιον μὲ τὸ φύσημαν μπορεῖς νὰ τὸν ι-σβύσεις;
Φώναξε τοῦ τζιελλάττη σου, σᾶσ᾽ τήγ κρεμμιασταρκᾶσ σου.»

Ἐμείναι μὲ τζι οἰλοὶ τοὺς οἱ Τοῦρτζιοὶ ἀντάν ἀκοῦσαν
στραποελέτζιμ πάνω τους οἰλα πὸν νᾶεν ρίφει.
Ἐμείναν οἰλοὶ τοὺς βρυχτοὶ ἴνου ἔς τ᾽ ἄλλου τζι ἐθωροῦσαν
καθένας τοὺς ἐπάσκιζεν τήν ἀντροπήν νὰ κρύψει.
Ἐμείναι μὲ τζι οἰλοὶ εἶδεμ πικρὸν πὼς χάννει ἀδίκως κόπους,
ἔταξεν τζι ἐσηκώσσασιμ ἴπὸ μπρός του τοὺς Πισκόπους,
τζι ἐπῆραν τοὺς στήφ φυλακήχ χωρὶς νὰ τοὺς χωρίσουν.
Οἱ Τοῦρτζιοὶ ὅτι τζι ἐμείνασιν τσιμπὶν τζι ἐδικιαλοῦνταν,
εἶπαν νὰ φέρουμ μαρτυρικὲς γιὰ νὰ τὸ μαρτυρήσουν,
τζι ἐφέραν ἕναν ἀγαθὸδ βοσκὸμ ἴπὸν τήν Μαλούνταν.

Λαλεῖ του ὁ Μουσελλίμ Ἀγᾶς: «Δημήτρη, μὲφ φοᾶσαι,
τζι ἐγιώ ἐσέναν ἔχω σε σάν ἄθθρωποδ δικόμ μου᾽
Εἶνταμ ἴπὸν θέλεις; ζήτα μου τζιαὶ μὲν ι-δικιαλοᾶσαι.»
«Θέλω, ἀφέντη, μανιχὰ νὰ πάω στὸ χωρκόμ μου᾽
ἔσαι π᾽ ἀφήτις μ᾽ ἔσιετε δὰ μέσα χαφωμένοι,
ἔμεινεν τὸ κοπάδιμ μου ἔς τοὺς κάμπους ἀπλωμένοι.»

ἄσ᾽ με μάγκου δικὸ μέρει τζι ἔπαρ᾽ μου τήψ ψυσιήμ μου᾽
εἶντὰ ἴπαθεν τὸ μάλιμ μου θέλω τζι ἐγιώ νὰ ξαίρω,
τζιαὶ πάλ᾽ ἐγιώνι στρέφουμαι, τζιαὶ θέμι ἔς τὸ στραφεῖμ μου
μιὰ τόκαν τζιαὶ μιὰν ἄτροφηγ κανίσιν νὰ σοῦ φέρω.

Δὲν ἔχω, ἀφέντη, ἔσσω μου μὲ μισταρκὸν μὲ δοῦλον,
τζι εἶπαμ μου πὼς τὰ γίδκια μου ψοφοῦσιμ πὸν τήμ πειναν,
ἔσσω μου τζι ἔξω μου ἕναγ γυιὸν τὸν ἔχω οἰλον οἰλον,
τζι εἶμαι τζιαὶ τζιείνου δίχα του, ἔσαι τωρὰ ἴναμ μῆγαν.
Μιὰν Τζιερακατζιήμ πὸν εἶμαστον οἱ δικὸ, τζιείνος τζι ἐγιώνι,
τζι ἐπικιάνναμεν μὲ τὰ βερκά πουλιὰ μέσ᾽ ἔς τὸ λαόνιν,
ἔταξα του, τὸν ἄχαρον, νὰ πᾶ᾽ νὰ παραλάσει,
τζι ἐπῆεν τζι ἐν ἐστράφημ πικιὸν—νᾶεν καεῖ ἢ μέρα!
Εἶπαμ μου πὼς ἐφύασιν ἴπὸν τζιεί πὸν τὸ Καρπάσιν
μιὰ κοπή παιδικοὶ τοπκιανοὶ τζιαὶ πὼς ἐπῆαμ πέρα.

Πέρα ἔς τοὺς λάς πὸν πολεμοῦν τζιαὶ πᾶν κατὰ τήμ Πόλιν.
ἴναμ πολεμοῦγ γιὰ τὸ καλὸν τζιαὶ πολεμιὰ τζι ὁ γιός μου,
ἄς ἔχ χαλάλιν τοῦ Θεοῦ, ἄμ μου τὸφ φᾶ τὸ βόλιν,
τζι ἄς πᾶ νὰ μείνω δίχως του, νὰ ζήσω μανιχὸς μου.
Εἰ δὲ κᾶν οὔ τζιαὶ μάχουνται νὰ κάμουν ἄλλ᾽ ἀντ᾽ ἄλλα,
χαράμιν τοὺς πὸν τὸθ Θεὸν τῆς μάνας τοὺς τὸ γάλαν.
Ἐσαι π᾽ ἀφήτις ἔφουεμ πὸν λλόου μου ὁ γυιός μου,
ἔμεινα μανιχοῦλλικὸς μαντρίζω, ξιμαντρίζω,
τζιοιμίζω ὁ κακομάζαλος τζιαὶ μπλεῖζω μανιχὸς μου,
τζιαὶ μανιχὸς μου στέκομαι σὸλ λάκκον τζιαὶ ποτίζω.

Μέσ᾽ ἔς τοὺν τήχ χάψηγ ὡς ποσον, ἀφέντη πκειὸγ κανεῖ με,
ἔκαμέμ με δὰ μέσα δὰ, ἢ πλήξη πολυφαῖν,
γιατὶ τὸ τρώω, τρώει με, τὸ πίνω, καταλυεῖ με,
πὸν τὸγ καμόμ μου τὸμ πολλὸν τούτ᾽ ἢ καρδικιά μου ἴκαην.
Ἐξύπνουμ πὸν τὸ χάραμαμ πὸν ἴθεν νὰ πᾶ νὰ μπλεῖσω,
τζιαὶ δὲν ἐβάσταχνα ποτὲ χωρὶς νὰ τραουδήσω,
τζι οἰλα τὰ πάντα ἴθάρηα μητὰ μου ἴτραουδοῦσαν,
Ἐβρύτζιζα πὸν τήψ φωνήγ τὸγ κόσμον νύχταμ μέραν,
τζι ἔπαιζα τὸ πιδικιαύλιμ μου τζιαὶ τὰ βουν᾽ ἀδονοῦσαν,
τὸ κλάμαμ τζιαὶ τὸ δάρκωμαν τ᾽ ἀμιμάδικια μὼν το ἴξέραν.»

«Ἐν νὰ σ᾽ ἀφήκω», εἶπεν του, νὰ πᾶς τζι εἰς τὸ χωρκὸσ σου,
τζιαὶ τὸ μηρίσ σου ὡς που ζιεῖς ἕν νὰ σοῦ τὸ χαρίσω,
τζι ἕν νὰ πκιερῶσω, ἂν ἔσιεις ρκὸς, ἀκόμα τζιαὶ τὸ ρκὸς σου,

τζιαί μέσ' ἔς τήφ φούχταν ἑκατόχ χρυσά νά σοῦ μετρήσω.
Εἶπες πῶς οἱ Ἰπισκόποι σας ἐθέλαν νά σηκώσουν
τούς Χριστιανούς κρυφά-κρυφά τούς Τούρκους νά σκοτώσουν,
εἶπες πῶς οἱ Ἰπισκόποι σας πῶς τζι εἰς τὰ κοπελλούδικια,
ἴστους παιδικίους τζι εἰς τούς γέροντες τζι εἰς τές γεναιτζιες
κόμια

ἐδικαιοιράζαν ἄρματα τζιαί βόλια τζιαί παρούδικια·
τζι ἀκούσαν τα τζι ἄλλοι τζι ἐγὼ πού τὸ δικός σου στόμαν.»

«Ἐγὼ, ἀφέντη, μανιχὰ ἄκουσα νά λαλοῦσιν,
πῶς ἤρτεν ἕνας τοπκιανός καλόηρος πού πέρα
τζι ἔφερεγ κάμποσα χαρκιά πὸ τζιεῖ πού πολεμοῦσιν
τζι ἔδωκεν τα τζι ἐχάθηκεν, δὲν ἔμεινε μὲ μέραν·
τζιαί τζιεῖνα οὔλα τὰ χαρκιά πῶς ἦταν τοῦ πολέμου.
Τὰ ἄλλα οὔλα πού λαλεῖς ἐν τ' ἄκουσα ποττέ μου.»
«Εἶν' τα μᾶς περιπαίζεις, βρέ, εἴμαστομ μισταρκοί σου;
Εἶπες το μὲ τὸ στόμασ σου μέσ' ἔς τόσομ παναῦριν.
Πέ το γιατί σκοτώνω σε, κόθκω τήν τζιεφαλήσ σου.
Φέρτε μου τὸν τζιελλάττην δά, νά ἴν δαχαμαί χαζῖριν!»

«Ἵ, ἀφέντη, μέγ καμεις πάνω μου ἴμεναγ γαιῖμαν,
λυπήθου με τὸν ἄχαρον τζι ἔγ κρῖμαν τζι ἀμαρτία,
ἄης με τζιαί λαλῶ σου το: ἐν ἔν ἀφέντη ψέμαν.
(Ὁ φόος φέρνει κόλασιν λαλεῖ τζι ἡ παροιμία).
Ἰς κάμω τὰ πικρὰ γλυτζιά τζιαί τὰ ζαῖ ἄς γισιώσω
τζι ἄς πῶ κατὰ πού θέλετε, ἀφέντη, νά γλυτώσω.
Τὰ εἶπες ἐν ἀληθινά, ἀφέντη, μαρτυρῶ το,
εἶδα τζιαί μὲ τ' ἀμμάδικια μου τζι ἄκουσα μὲ τὰ φκιά μου·
οὔλα ἴγινῆκαν τζι εἶδα τα τζι εἶπα το τζιαί λαλῶ το.
(Θεέ μου, τζιαί συγχώρα μου, ἔγ καθαρὸ ἡ καρδικιά μου.)»

Εἶπεν τα τοῦτα ὁ βοσκός τζι ἐλούθηκεν τὸ κλάμαν.
Οἱ Τοῦρτζιοί ἐψουφουρίσασιν τότες ἀνάμεσόν τους
τζιαί πὰ σὲ μιὰγ κόλλαν χαρτῖν μαρτυρικὸν ἐκάμαν,
τζιαί πκοιδς ἰ-ξαίρει εἶν' τὰ ἴγραφεν τζιεῖν' τὸ μαρτυρικὸν
τους!

Τζι ἐφέραν του το τοῦ φτωχοῦ Δημήτρη τζι ἐπκίασεν το
τζι ἐντζιεν το δαχτύλιν του πάνω τζι ἐμουζῶσεν το.
Ὁ Μουσελλίμης τότε πκιδὸν ἐγλυκοσύντυσιέν του,
τζι εἶπεν του: «Πάψε, μέγ κλαίεις τζι ἐν νὰ σὲ ξαπολύσω»
εἶδεν τον τζιαί μὲ δεῖγ γλυτζιῶν τζι ἐχαμογέλασέν του,
τζι ἔπεφεν τους τζι ἐπῆραν τον ἴπὸ τζιεῖ τὰ ὄδε πίσω.

Τότες πκιδὸν ἐσουντύχασιν οὔλοι καμπόσην ὄραν,
γὰ τζιεῖνους πῶν νὰ κόψουσιν τζι ἀννοῖξαν τὸ δεφτέρην
τζι εἶδασιν πόσοι ἔμ π' ἄλλοῦ τζιαί πόσοι πού τήχ Χώραν
τζιαί πόσοι γὰ συρτοθλειάν τζιαί πόσοι γὰ μασιαιρίν·
τζι εἶσιεμ πέντ' ἔξι πού ἴπασιμ πῶς ἔμ πολλοὶ τζι ἔγ κρῖμαν
τζι ὁ Μουσελλίμης εἶπεν τους: «Ἰν οὔλοι γὰ τὸ μνηῖμαν!»
Ὁ ἴλιος πκιδὸν ἐστύλλωσεν, ἐγίνημ μεσομέριν,
τζι ἀκούστην εἰς τὸμ μιναρὲν ὁ χότζιας νὰ φωνάζει,
τζι ἐπάφασιν τῆς συντυσιάν τζι ἀφῆκαν τὸ δεφτέρην
τζι ἐσηκωθῆκαν οὔλοι τους τζι ἐπῆσ ἔς τὸ ναμάζι.

Εἶσιεν ἡ μαύρη φυλακή, ἡ στενοκοπημένη,
πού κάθουνταν οἱ τέσσερις Ἰπισκόποι μανισοί τους,
πού τῆμ μερκάν τοῦ περβολιοῦ μιὰμ πόρταν σφερένην,
τζι ἀκούετον ἡ συντυσιὰ τζι ἡ χαμηλὴ φωνή τους.
Ἰλάλεν ὁ Λαυρέντιος: «ἸΑ, τὸν εὐλοημένον,
τζιεῖνον τὸθ Θεοφύλακτον, οὔλα τὸν ἀππωμένον,
ἔφερεν τζιεῖνα τὰ χαρκιά, στραδά, χωρὶς νὰ ξαίρει,
τζι ἐγέμωσσεμ πού μιὰμ μερκάν ὡς ἄλλην τὸ νησίμ μας,
τζι ἔδικαν τα ὅπου ἴτύχχαινεν τζιαί μέραμ μεσομέριν
τῶ ἴρτασιν τοῦτα τὰ κακὰ τῶρα στήν τζιεφαλήμ μας.»

Λαλεῖ τους ὁ Μελέτιος: Μισῶ τήν ἀδικίαν·
πῶς ἐβουλήθηθ ἄθθρωπος νὰ κάμει καλωσύνην
νὰ τὸγ κακολοήσωμεμ πῶς ἦταν ἡ αἰτία;
ἴτουδ βουλή πού τὸθ Θεδῶ γὰ νὰ γενεῖ τζι ἐγίνημ.
Τὸχ χάρον ἐν τζιαί βκάλλουν τον ποττέ πῶς ἔφ φταισιμένος,
πάντα λαλοῦν τὸ φταισιμον πῶς τὸ ἴσει ὁ πεθαμιμένος.
Λαλεῖ τους ὁ Τζιυπριανός: «Ἰλ λόγια παραπάνω·
ἔτσι τζι ἀλλιῶς ἐτέλειωσεν, ἐμεῖς ἐν νὰ χαθοῦμεν·
Ὁ, τι λοῆς τζι ἄν ἔτυχεν ξαίρει ὁ Θεδς πού πάνω·
γὰ τζιεῖνους πῶν νὰ μείνουσιν τζιεῖνους τῶρα νὰ δοῦμεν.

Τότες ἐκρόνοιξεγ κρυφὰ τοῦ περβολιοῦ ἡ πόρτα,
τζι ἐμπῆκεμ παιδικὸς ὁμορφος, μακρὸς τζιαί στολισμένος,
χαρούσιμος, τζι ἐφαίνετον πού γαιῖμαν τζιαί πού σόρταν,
τζι ἀνέσαινε, τζι ἐφαίνετον πῶς ἦταμ ποσταμένος,
τζι ἐπῆσε στὸν Τζιυπριανὸν τζι εἶπεν του γιάλι-άλι:
«Ἰπεφεμ με ὁ τζιύρης μου τῶρα τζι ἴρτα βουρώντα,

τζί ἔφερα σου μιάν ἀλλαγή δικήν του νά φορήσεις,
νά πάμεν ἔσσω μας τωρά, κρυφά-κρυφά, χωστώντα
χάϊτε, ντύθου γλήγορα, νά πάμεν, μὲν ἀρκήσεις.»

«Γυιέ μου! πκοιὸς ἔν ὁ Τζιύρης σου; Πέ μου τζί ἐμὲν νά ξαίρω.»
«Ὁ τζιύρης μῶν ὁ Κκιόρογλους, τζί εἶπεμ μου νά πασκίσω
νἄρω νά σ' εὔρω γλήγορα τζιαί ρούχα νά σοῦ φέρω,
τζιαί νά σὲ πάρω ἔσσω μας εὐτύς, νά μέσ σ' ἀφήσω.
Ντύθου νά πάμεν, τζί ὁ Θεὸς ὀρπίζω νά 'μ μητά μας.
Ὁ τζιύρης μου ἔν ἔσσω του τώρα τζιαί καρτερά μας.
Νά ρέξουμεχ χωστά-χωστά, πού μέσα 'ς τὸ περβόλιν,
τζιαί πού τὸν τοῖχον ὕστερα νά ππέσουμε 'ς τῆς στράταν,
τζι ἂν τύσει σγιάμ πηαίνουμεν τζιαί μπλάσει μας τὸ κὸλιν
γρῦ νά μᾶς ποῦν, μερίζω τους τζιαί κάμνω τους σαλάταν!»

«Νά πάεις, γυιέ μου, νά τοῦ πεις νά κάμνει τῆδ δουλειάν του,
τζι εἶμαι πολλά καλλύτερα, πολλά, δά μέσα πού 'μαι,
τζιαί πὼς τῆγ γαλωσύνην του τζιαί τῆγ καλήγ καρδικιάν του,
ἀκόμη τζιαί κρεμιμάμενος ἔν νά τὴν ἀθθυμοῦμαι.
Σιαιρέτα μου τον πού καρδικιᾶς τζιαί νά τοῦ πεις ἀκόμα
πὼς ἔν νά τὸν εὐκαριστῶ νεκρὸς πού κά' 'ς τὸ χῶμα,
ἂν κάμει μιὰμ μιαλλύττερην 'πὸ τούττηγ καλωσύνην:
Στόν τόποιμ μας 'πὸ δά τζιαί δά νά κάμ' 'δ,τι μπορήσει
νά μέγ γινεῖ μιαλλύττερογ κακόσ στήρ Ρωμισούνην·
πές του τα τοῦτα, τζί ὁ Θεὸς νά τὸμ πολλοχρονίσει.»

«Γιὰ τοῦτα οὔλα πού λαλεῖς τζί ἐγιὼ ἔν νά πασκίσω,
τζιαί μέσ' τὰ φυλλοκάρκια μου τὰ λόγια σου φυλάω
τζιαί μόνγω σου στήμ πίστημ μου νά μὲν τὰ λησιμονήσω·
μὰ δίχως σου στόν τζιύρημ μου ἀντρέπουμαι νά πάω»
'Σ τὴν ἄλλημ πόρταμ μονομιᾶς κατσιαρσιμὸς ἀκούστην,
τζι εἶδασι τὸ μαντάλιν τῆς πουπανωθκιδὸν τζί ἐσοῦστην,
τζι ἀρκώθηκεν ὁ πέρκαλλος ὁ παιδικιὸς τζί ἔδοξέν του,
τζι ἡ φούχτα του 'σιερβόλιασεσ 'ς τῆγ κόξαν τὸ πιστόλιν,
ἐσκούλλισέν τον ὁ θυμὸς, τζιαί πάλ' ἀνάδοξέν του
ζι ἔναλ λιγγούριν ἔκαμεν τζί εὐρέθησ 'ς τὸ περβόλιν·

Ἡ πόρτα τότες ἀνοιξεν τζί ἀκούμπισεσ 'ς τὸν τοῖχον·
τζι ἔνας ἐφέντης ἔμπηκεν ἀρκοντικᾶ ντυμένος
τζι εἶπεν τους: «Ἦρτα νά σᾶς δῶ, μητά σας νά συντύχω,
γιατ' εἶμαι γιὰ τὰ χάλια σας πολλά μαραζωμένους»

ἔφερα σας τζιαί νακκουρίφ φαῖν τζιαί πκιεῖν νά φᾶτε,
γιατ' ἔν νά σᾶς γυρέψουσιν τωρά τσιμπῖν νά πᾶτε.
Ἦρεξα τζί εἶδα τωρά τρεῖς κρεμμασταρκὲς στημένες,
εἶχαν τὲς δκυὸ 'ς τὸμ πλάτανον τζιαί τζιεῖν τῆμ μιάν, τὴν
ἄλλην,
'σ τῆς συκαμιάν, τζί ἦτουν τζί οἱ τρεῖς σγιάχ χάροι κουρ-
τισμένες
τζι ἔπληξ' ἀπέσσω μου πολλὰ τζιαί δέμ μῶμεινεχ χάλιν.

Ἦρτα καταύτις νά σᾶς πῶ νά παρηγορηθεῖτε,
τζι ἔν νά πασκίσω σήμερον νά κάμ' 'δ,τι μπορήσω,
νά ρίξω τὲς κρεμμασταρκὲς τζί ἐσεῖς νά ποσπατεῖτε,
τζιαί τὰ χαρκιά πού 'γράψασιν ἐγιὼ 'ν νά τοὺς τὰ σοῖσω,
νά κάμω τὰ πικρά γλυτζιά τζιαί τ' ἄρκα νά μερώσω,
τζιαί βουλετόν τ' ἀβούλετον γιὰ νά σᾶς ι-γλυτώσω.
τέσσερις στύλλοι σγιάν τζί ἐσᾶς, τζιεφάλια τοῦν' τοῦ τόπου,
δὲν εἶναι κριμαν τζί ἄδικον νά πᾶ νά κρεμμαστεῖτε;
Πὸ οὔλα τὸ γλυκόττερον ἔν ἡ ζωὴ τ' ἀθρώπου,
ἔνας σας λόος μανιχᾶ κανεῖ νά ποσπαστεῖτε.»

Τότες Ἀρχιεπίσκοπος ἐποτυλίχτημ πάνω
τζι εἶπεν του: «Τοῦρτζε, βρῦξε πκιόν, κανεῖ νά συντυχάννεῖς·
τζιαί δὲθ θέλω πού λλόου σου ν' ἀκούσω παραπάνω.
Πᾶψε τζί ἔγ κριμαν τζί ἄδικον τὰ λόγια σου νά χάννεῖς,
ἄνου νά φύεις γλήγορα, νά πᾶς εἰς τῆδ δουλειᾶσ σου,
τζι ὁ Χάρος ἔγ γλυκόττερος ἀπὸ τῆς συντυσιᾶσ σου.»
Ὁ Τοῦρκος ὅτι τζί ἀκουσεν ἐστάθημ μουρρωμένος,
τζι εἶδεν τζί ἐπίστεφεμ πὼς πᾶν τὰ λόγια του χαμένα,
τζι ἔμεινος σγιάμ περίλυπος τζιαί σγιάν ἀντροπιασμένος
τζι ὕστερα 'ξέβην τζί ἔφουεμ μὲ δκυὸ σιεῖλη καμένα.

Ὁ Τοῦρκος ὅτι τζί ἔφουεν τζί ἐμείναν μανισοῖ τους,
ἐγονατίσαν οὔλοι τους γιὰ νά προσευκηθοῦσιν
τζι οὔλ' ἐκλαμουριστήκασιν τζιαί τζιεῖν' ἡ προσευκὴ τους
ἦτομ πού μέσα σ' τῆγ καρδικιάν τὴν ὥραν πού πονοῦσιν,
'σ τὴν ὕστερᾶν τῆς προσευκῆς ἔτσι γονατισμένο
εἶπαγ κλαμένοι σῖανά τζιαί μὲ φωνήγ κομμένη:
«Θεέ μου, τζιαί συγχώρησε τοὺς λᾶς πού μᾶς μισοῦσιν,
Θεέ μου, τζιαί ξισκλάθωσε τὴν ἄχαρηφ φυλήμ μας,
Θεέ μου, τζιαί στερέωνγε τοὺς λᾶς πού πολεμοῦσιν,
Θεέ μου, τζιαί συγχώρα μας τζιαί δέχτου τῆψ ψυσίημ μας.»

Οἱ ἄλλοι πού 'τους 'ς τὴν τζιαμὴν ὅτι τζι ἐποσπαστήκαν, ἐστάθησαν τζι ἐκάμασιν τσιμπὶν τῆς συντυσιάν τους.
Τζι εἰς τὸ Σαραγιὸν οὔλοι τους ἐξανασυναχτήκαν τζι ἀρτζιέψαν νὰ τελειώσουσιν τὴν ἄχαρηδ δουλειάν τους.
Γιὰ πείσμαν τοῦ Τζιυπριανοῦ τζιαὶ γιὰ φοῖτσιασμόν του, φέρνουν τὸν ἀρκιδικιάνκον του τζιαὶ τὸν γραμματικόν του, τζι ἐβκάλαν τους κάτι δουλειές, δουλειές σαντανωμένες τζι ἐπέψαν τζι ἐκρεμμιάσαν τους ἀξάγκωνα δημμένους, 'στὸμ πλάτανομ πού 'ταν οἱ δικυδ κρεμμιασταρκές στημένες τζι ἀφήκαν τους τζιεὶ πάνω τζιεὶ καταύτις κρεμμιασμένους.

'Υστερα 'πέψασιν καμμιὰδ δωδεκαρκὰν ἀθρώπους τοῦ Σαραγιοῦ τζι ἐτάξαν τους νὰ διπλαρματωθοῦσιν, τζι ἐφέραν πού τῆφ φυλακὴν τοὺς τέσσερις Πισκόπους, τζι ἤτουν οὔλοι μονόδουλοι νὰ τοὺς τὸ ξαναποῦσιν, γιὰ τέλια ὕστερηφ φοράν, πὼς πὰ ἡ τζιεφαλή τους, εὐτὸς ὁ Μουσελλίμ ἀγάς ἀννοίει τζιαὶ λαλεῖ τους:
«Τζιελλάττης τζιαὶ κρεμμιασταρκὰ ἔν τζιαὶ τὰ δικυδ χαζίριν, ἡ ὦρα σας ἐπέρασεν τζι ἔγ καρτερῶ περιίτου.
'Ἐχω τζιηνούρκαμ προσταὴν τώρα πού τὸδ Βεζύρη.»
Τότες 'Αρχιεπίσκοπος ἀννοίει τζιαὶ λαλεῖ του:

«Σκοτῶστε μας τζιαὶ γράψετε τζι ἐμᾶς τὸς σκοτωμόμ μας, μὰ τοῦτοι οὐλ' οἱ σκοτωμοὶ ἔν οὔλοι γιὰ κακὸς σας.
'Ἐσεῖς θαρκιέστ' ἀννοίετε τὸ μνημὰν τὸ δικόμ μας, τζι ἐν τὸ πεισκάζετε πὼς ἔν τὸ μνημὰν τὸ δικὸς σας.
'Ἐσεῖς σιειροττερεύκετε τὰ πράματα, θωρῶ τα:
'Σ τῆμ Πόλιν ἐκρεμμιάσετε τὸμ Πατριάρκημ πρώτα, τζιαὶ ταπισὸν ἄλλους πολλοὺς πισκόπους τζιαὶ παπάες' σκοτῶστε ὅσους θέλετε, ἀμμιὰ 'ν νὰ σᾶς ι-βλάψει.
Τὸ γαῖμαμ πού σιονώννετε πού 'μᾶς τοὺς δεσποτάες, ἔλ λάιν εἰς τῆλ λαμπρατζιάν π' ἀφταίνγει νὰ σᾶς κάψει.»

Λαλεῖ του ὁ Μουσελλίμ-ἀγάς: «Ἡ ὦρα ἔμ περασμένη' χαζίριν ἐδειλίνωσεν τζιαὶ πάει νὰ νυχτώσει· ἐγ καρτερῶ γιὰτ' ἡ δουλειὰ τωρὰ ν' ἀρκινημένη, τζι ἔχω τζιαὶ δικυδ κρεμμιάμενους τζιαὶ πρέπει νὰ τελειώσει:
'Ἐχω τὸν ἀρκιδικιάνκον σου τζιαὶ τὸν γραμματικόν σου, τζι ἐν νὰ τοὺς δεῖς τζιαὶ σοῦ τωρὰ κρεμμιάμενους ὀμπρός σου.

«Ἄν ἔσιεις τίποτε νὰ πεῖς γιὰ τὸ καλὸς σου, λάλε, νὰ ποσπαστοῦμεγ γλήγορα, γιὰτ' ἔν νὰ νυχτωθοῦμεν, τζιαὶ παίρνω νάκκομ 'πομονήν, εἰ δὲ κᾶν οὐ τζιαὶ πάλε...»
«Βρῦξε, τζι ἐμεῖς τὸ πεθυμᾶς εὐτὸς νὰ σοῦ τὸ ποῦμεν:

Βκιάστου τζιαὶ κάμε γλήγορα τζιαὶ τέλειωσ' τῆδ δουλειὰς σου, πρόσταξε τὸν τζιελλάττης σου νὰ κόψει τὸλ λαϊμόμ μας, φέρτ' τὸ σπαθὶς σου γλήγορα τζιαὶ τῆς συρτοθηλιάς σου· ἔ το πού σοῦ τὸ εἴπαμεν εἴν' τὰ 'ν γιὰ τὸ καλόμ μας.»
'Ο Μουσελλίμης μ' ἔναδ δεῖς σγιάν νὰ 'δειξεφ φοέραν, οὐλ' ἐνεκατωθῆκασιν τζι εὐτὸς μὲ μιὰγ κατζιάν ἀρπάξαν οὔλοι βκιαστικὰ τζιαὶ σγιάν τοὺς θυμωμένους ἐδῆσαν τους μιὰς σταλαμὴν τζι ἐπῆραν τους τζι ἐπῆραν τζι ἐστῆσαν τους ἀππεξωθικὸν τοῦ Σαραγιοῦ δημμένους.

Τότες ὁ Μουσελλίμ-ἀγάς εἶπεν εἰς τοὺς ἀγάδες:
«Ὁ θάνατος ἔχ χάκκιν του κάθε κακοῦ ἀθρώπου· πὰ νὰ ποτζιεφαλίσωμεν τώρα τοὺς δεσποτάδες τζιαὶ τὸ πωρνὸν ν' ἀρτζιέψωμεν τοὺς μπροεστοὺς τοῦ τόπου, τζιείνους πού 'σγάφφαν τῆς Τουρτζιᾶς κρυφὰ-κρυφὰ τὸ μνημὰν.

'Ἐμ προσταὴ τοῦ Διδανιοῦ τζιαὶ δὲν ἔχουμεγ κρῖμαν. Πού τῆμ πελλάραν τους τραβοῦν τζιαὶ τοῦτοι τζι ἡ φυλὴ τους τζι ἀκόμα ἔν νὰ πάθουσιμ μὲ τοῦν' τὸν νοῦμ περιίτου· οἱ ἴδιοι τὰ 'κάμασιν ἄς ταῦρ' ἡ τζιεφαλή τους.»
Σηκώννεται ὁ Κκιόρογλου τζι ἀννοίει τζιαὶ λαλεῖ του:

«'Ἐσιεις ψυσιήν, Μεχμέτ ἀγά, εἰς τὸθ Θεὸν νὰ δώσεις' ὀπκοῖος τὸν ὄρκον του πατᾶ, κολάζει τῆψ ψυσιήν του· τὸν Πάσπισκοπον ἔμωσες νὰ μὲν τὸν ι-σκοτώσεις, ἔμωσες του νὰ μὲν κόψεις ποττὲ τὴν τζιεφαλήν του.»
«Δὲθ θέλω, Κκιόρογλου, ἐγιὼ παραντζιελλιάμ 'πὸ σέναν, ὄρκον ἂν τῶμωσα ἐγιὼ, τζιείν' ἔδ δουλειὰ μου 'μέναν, ἀντὰν τοῦ ὄρκομώθηκα, ἐσοῦ ἐν εἰσιες χαπάριν, ἀρνήθην τζι ἐν ἐδέχτηκεν τῆχ χάριμ μου ἔμέναν.
Εἶπεμ μου: «Μουσελλίμ-ἀγά, ἂθ θέν' νὰ κάμεις χάριν, νὰ νὲμ πειράξεις τίποτε 'ς τὸν τόπομ μας κανέναν.

'Ἐτσι τῆχ χάριδ δέχομαι, εἰ δὲ κᾶν οὐ, λαλεῖ μου, ἂδ βουληθεῖς τζι ἔναμ μιτσιμ μωρούδιν νὰ πειράξεις,

νά πάει πρώτα ἔς τὸ σπαθιν ἐμέν' ἢ τζιεφαλή μου,
τζιαί δὲθ θέλω τήχ χάρισ σου, ἐμέν' πρώτα νά σφάξεις.
Ἔως θαρεῖς τήγ γνώμημ μου πὼς ἔν νά τήν ἀλλάξω;
Τὸν ὄρκομ πού τοῦ ἔμωσα πάλ' ἔν νά τὸφ φυλάξω.
Ἔμωσα του νά μὲγ κόψω ποττὲ τήν τζιεφαλήν του,
μιά ἂν ἀλλογ κόθκω τζιεφαλήν τζι ἔν ἄλλον τὸ κρεμμιάζω.
Ἔν τζι ἔμωσά του τζι εἶπα του χαρίζω τήζ ζωήσ σου
τὸ πνίω ἔσαιε δικαιοφράν πολλήν ἀπού τὸ σφάξω.»

Τότες λαλεῖ ὁ Κκιόρογλους: «Τοῦτον τοὺς Δεσποτάες
φοοῦμαι μὲν τζιαί φέρει μας νεκατωσιάν στήχ Χώραν,
μὲν τζι ἀναδόξει τοὺς Ρωμιούς τζι ἔν νά ἔχουμεμ πελάες,
νά βάλουμεμ κόλια πολλά τζιαί θέμι πού τὰ τώρα.
Μπορεῖ νά δυσπυρκάσουσιν τζιαί νά νεκατωθοῦσιν,
σὰδ δοῦν τὰ κόλια μας πολλά τότ' ἔν νά φοηθοῦσιν.»
Λαλεῖ τους ὁ Μεττὲς-ἀγᾶς: «Ἀφήστε τὲς φοέρες
γιὰ τοὺς πισκόπους τῆδ δουλειὰδ δὲμ πρέπει νά βκιαστοῦμεν
πρέπει νά μείνει νά δικαιοῦν ἄλλο-πεντέξι μέρες,
νά ξωμακρίσει ἡ δουλειὰ τζιαί νά δικαιοῖστοῦμεν.

Νὰ ξανανεκουτρέψωμεν εἰς τοὺς Ρωμιούς νά δοῦμεν,
μὲν τζι ἔχουν ἄλλα ἄρματα ἔς τὰ σπιδκια τους χωσιμένα,
τζι ὅτι ἴσχοπησουμεγ καλὰ τζιαί σῖουραριστοῦμεν
νά ἴμαστον τότες ἀνενοιας, νά ἴμαστον ἴνεπαμένοι.»
Ἐπολογήθην τζιαί λαλεῖ ὁ Μουσελλίμης τότες:
«Κανέναφ φόον δὲν ἔχω ἀπὸ τοὺς Τζιυπριώτες
θωροῦν εἰς τήγ Καραμανιάν πὼς ἡ Τουρτζιά ἂν λιμποῦριν
τέλεια κοντὰ π' ἀκούονται τζι οἱ σιύλλ' ἀντὰν νά λάξουν
μὲ μιὰσ σφυρκάμ πετάσσονται ἴποδῶθ' ἔναλ λιγγούριν,
τζι οὔλους μέσα σὲ μιάν ὄραν μποροῦν νά τοὺς ι-σφάξουν.

Ἀπού τήν ἄλλην ἔχουσιγ κοντὰ τους τὸ Μισίριν'
ἄμ πεῖς καράθκια; ἔν ἔχουν, ἔν τοῦ ἀλέτρ' ἀθθρῶποι.
Μὲ τοῦτα οὔλα δὲμ ἴμποροῦν νά κάμουσιγ χαῖριν,
τζι ἐβάλαν τα πού μιᾶς ἀρκῆς ἔς τὸν νοῦν τους οἱ Πισκόποι
εἰ δὲ κᾶν οὔ, ἐκάμναμ μας τζιαί τοῦτοι τὸ δικόν τους:
τζιαί πάλε τζιεῖ πού πολεμοῦν ἔχουν τὸ μερτικόν τους.
Δὰ κάτω τοῦτοι ἔμ πολλά, πολλά ξωμακρυσιμένοι,
περνοῦμ μὴνάδες τζι ἔν ἔχουν χαπάριμ πού τὰ ξένα,
τζιαί θέμι ἔμ πού τήν Τουρτζιάσ στενά τριῦρκασιμένοι,
δὰ κάτω τοῦτοι ἔσ σάν τ' ἀρνιὰ πῶχ χῶρκα μαντρισιμένα.»

Ἀρχήσαμεν, ἀνοῦτε πκιόν νά πάμεντε τζι ἔδ δεῖλις
τζιαί πού καμμιάν νεκατωσιὰς ἔς τήν Τζιύπρουμ μὲφ φοῶστε,
τζιαί δὲγ γίνεται τίποτες: ἐγιὼ εἶμαι βεκκίλης
γιὰ τὸν' τῆδ δουλειάν τίποτες νά μὲν ι-δικαιοῶστε.»
Οὔλοι τότες συλλόδροτοι εὐτὺς ἐσηκωθήκαν,
τζι ἀππεξωδικιόν τοῦ Σαραγιού ἐπῆσαν τζι ἐσταθήκαν,
ἦτοῦδ δεξιὰ ἔς τὸμ πλάτανον οἱ δικυδ οἱ κρεμμασιμένοι,
τζι ἦτοῦς ζαθρὰ ἔς τῆσ συκαμιὰγ κρεμμασταρκάχ χαζίριν,
τζι οἱ δεσποτάδες τζιεῖ χαμιαί ἀξάγκωνα δημιμένοι,
τζι ἦτουν τζιαί τὸ Μουσουλμανιόν τριγύρου παναῦριν.

Ἐφαίνονταιμ περίλυποι οἱ Τοῦρτζιοι οἱ Τζιυπριώτες,
γιατ' ἦτουν οὔλοι τους βρυχτοὶ τζιαί σιγιάδ δικαιοῖσιμένοι.
Ἐπρόσταξεχ χαρούμενος ὁ Μουσελλίμης τότες,
τζι ἐπῆσαν τὸν Τζιυπριανόν δικυδ-τρεῖς ἀρματωμένοι,
πού κάτω πού τῆσ συκαμιάν, κοντὰ ἔς τὸθ θανάτὸν του
τζι ἐφάκκαν ἡ συρτοθλειὰ πάνω ἔς τὸ μέτωπόν του
ὑστερα ἴγονατίσασιν τοὺς ἄλλους τρεῖς Πισκόπους
κατὰ τῆδ δύσιν, τζιαί τοὺς τρεῖς ἀράδαν, τζι διμπροστά τους
ἦτουν οἱ τρεῖς τζιελλάττηδες, οὔλα τοὺς ἀρκαθρῶπους,
τζι ἐλάμνασιμ πουπανωδικιόν τζι ἐπαίξαν τὰ σπαθικὰ τους.

Τότες Ἀρχιεπίσκοπος ἐψήλωσεν τὸ δεῖν του
ἴσ τὸν οὐρανόν τζι ἐφάνηκαν τ' ἀμμάδκια του κλαμένα
ἐφάνημ πὼς ἐπόνησεν πού μέσα ἔς τῆψ ψυσιήν του,
τζι εἶπεν τα τοῦν' τὰ δικυδ λόγια, μὲ δικυδ σιεῖλη καμένα:
«Θεέ, πού νάκραν δὲν ἔσαιε ποττὲ ἔς τήγ καλωσύνην
λυπήθου μας τζιαί δῶσε πκιόν χαρὰν ἔς τῆρ Ρωμισούνην.»
τζι ἐτρέξασιν τὰ δρώματα ἀπού τὸ πρόσωπόν του,
ἀπὸ τοῦ ἥλιου τῆμ πολλήν, τήγ καφερήν τήν αὔραν
τζι ἐβάλαν τῆσ συρτοθλειάν εὐτὺς εἰς τὸλ λαϊμόν του
τζιαί τζιεῖ πκιόν ἐτελειώσασιν τὰ κάστια πού τὰθραν.

Ἰστερα οἱ τζιελλάττηδες, μὲ μιὰψ ψηλήμ μανιέραν,
ἐκόψασιν τοὺς ἄλλους τρεῖς πού ἴτουγ γονατισμένοι,
τζιαί τὸδ Δημήτηρην τὸδ βοσκὸν εὐτὺς πού τὸν ἐφέραν
τζι ἐστάθησαμ μὲ τὰ σπαθικὰ τζι οἱ τρεῖς ματζελλεμένοι
Τὸ γαῖμαν ἐκολύμπωσεν χαμιαί ἔς τήγ γῆν τζι ἐπέσαν
τζι ἐλαχταροῦσαμ τὰ κορμιὰ τζι οἱ τζιεφαλάες μέσα.
Τὸ ματζιελεῖομ πού ἴγινηκεν τζι οἱ Τοῦρτζιοι ἐλυπηθήκαν
δὲν εἶσαιμ πλάσισαμ πῶν εἶπεν ἀπού καρδκιας: «ἔγ κρῖμαν.»

Ἐκούστην εἰς τὸν μιναρὲδ δειλὶς τζι ἐποσπαστήκαν,
τζι ἐφύασιν, τζι ἀφῆκαν τους δίχως θαφκειὸν τζιαὶ μνημαν.

Ἦστερα πκιδμ πὸ τὸ κακὸν ἀκούστημ μέσ' ἔς τήχ Χώραν,
τζιαὶ πὸ τὸ κλάμαν, ἀρτζιεψεν ἡ Χώρα πκιδν νὰ βράζει,
ἕστερα πὸ τὸ βούττημαν τοῦ ἡλίου νάκκον ὦραν,
τέλεια πκιδόν, ὅτι τζι ἔκαμεν ἀρκήν νὰ σουρουπκιάζει,
ἐπήασιδ δικὸ μπροεστοὶ τζιαὶ τέσσερις παπάδες
τζι εἶπαν τοῦ Μουσελλίμ-ἄγᾶ: «Δὸς μας τοὺς δεσποτάδες
τζιαὶ τὸδ Δημήτρηγ γιὰ θαφκειὸν νὰ μὲμ μείνουν τζι ἔγ
κρῖμαν.»

Τζι εἶπεμ μὲ κάμποσους θυμοὺς τζιαὶ κάμποσες φοδέρεις:
«Φύετε τζι ἐς σᾶς δικιῶ τωρὰ κανέναγ γιὰ τὸ μνημαν,
θέλω νὰ μείνουν τζιεὶ χαμαὶ ἄθαφτοι τρεῖς ἡμέρες!»

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἀντροσιασμένον (τὸ) = στηριγμένο μὲ «ἀντρόσια» (ἐμπόδια κάτω
ἀπὸ τοὺς τροχοὺς) γιὰ νὰ μὴ κυλήσει.

ἄρπα = ξαφνικά.

ἄλλαῖ (ἡ) = φορεσιά

ἀγρωνίσει (νὰ) (ἀγρωνίζω) = νὰ τὸν ἀναγνωρίσει.

ἀμιμάγγου = τοῦλάχιστο.

ἀναρκώννει (νὰ) (ἀναρκώννω) = νὰ ἀραιώνει.

ἀσκερλῆες (οἱ) = στρατιῶτες.

ἄζούλα (ἡ) = ζήλεια.

ἄτροφη (ἡ) = προβατίνα πὸ δὲν ἔμεινε ἔγκυος.

ἀδονούσαν (ἀδονῶ) = ἀντηχοῦσαν, ἀντιλαλοῦσαν.

ἀππωμένος (ὁ) (ἀππώννω) = χαϊδεμένος, φαντασμένος.

ἄνου = σηκώσου.

ἄξάγκωνα = πισθάγκωνα.

βαωθοῦν (νὰ) (βαώννω) = νὰ κλειστοῦν.

βρυχτοὶ (οἱ) (βρύσσω) = σιωπηλοὶ.

βεκκίλης (ὁ) = ἐγγυητής.

Δευτερογιούνης (ὁ) = Ἰούλιος.

δίκλημαν (τὸ) = στροφή τοῦ βλέμματος, κοίταγμα.

δάρκωμαν (τὸ) = δάκρυ.

δυσπυρκάσουσιν (νὰ) (δυσπυρκῶ) = νὰ ἐξαφθοῦν, νὰ δυσανασχε-
τήσουν.

δικαλοῖστοῦμεν (νὰ) (δικαλοῖζομαι) = νὰ συλλογιστοῦμε.

εἰ δὲ κᾶν οὐ = ἄλλως πως, διαφορετικά.

ἐδικαλοῖστην (δικαλοῖζομαι) = συλλογίστηκε.

ἐνέην (ἀρχ. ἐνέθη) = μπῆκε.

ἐβρύτζιζα (βρυτζίζω) = ἀναστάτωνα φωνάζοντας.

ἐστύλλωσεν ὁ ἡλῖος (στυλλώννω) = μεσουράνησε.

ἔδικιαν (δικιῶ) = ἔδιδε, μοίραζε.

ἐσκούλλισεν (σκουλλίζω) = σκέπασε.

ἐλάμνασιν (λάμνω) = ἐνοχλοῦσαν.

ζάβ' (τά) ζαβά= στραβά.

Θεοφύλακτος= αρχιμανδρίτης Θεοφύλακτος Θησέας, φιλικός.

Κκιόρογλους= Χουσεϊν Ἄγας Κκιόρογλους, Γεννισάραγας
Λευκωσίας.

κουσουλάτα (τά) = προξενεϊά.

κροκότινη (ή) = χρυσοκόκκινη, κοκκινωπή.

κρεμμασταρκά (ή) = άγχόνη, κρεμάλα.

καταχνώσεις (νά) (καταχνώννω) = νά κατακρίνεις.

καθάτζιν (τό) = λεύκα.

καίσιιν (τό) = δῶρο.

κοπή (ή) «μιά κοπή» = ένα κόψιμο, μια ομάδα, πλήθος.

κόλιν (τό) = περίπολος.

κατσαρισμός (δ) = θόρυβος που προκαλείται από κάτι που
σέρνεται.

κόξα (ή) = μέση.

κάστια (τά) = βάσανα (βανανιστήρια).

λάξουν (νά) (λάσσω) = νά γαυγίσουν.

λυμίν - λυμίν = σέ μικρά κομματάκια.

λάς (οί) = λάος, κόσμος.

λαόνιν (τό) = λαγκαδιά.

λιγγούριν (τό) = πήδημα, τό γεμάτο ζωή πήδημα.

μιλιούνια (τά) = εκατομμύρια, άπειρα.

μουλλωτή (ή) = σιωπηλή, άθόρυδη.

μουρρωμένη (ή) = σκυθρωπή, συμμαζεμένη κι' άμίλητη.

μετζιλίσιιν (τό) = μεγάλο συμβούλιο.

Μουσελιμ Ἄγας = Κυβερνήτης· εδῶ ὁ Κκιουτσούκ Μεχμέτ.

Μιλλέτ-πασιής (δ) = εθνάρχης, ὁ άρχηγός του έθνους.

μάλιν (τό) = ιδιοκτησία, περιουσία.

μούλλωσε (μουλλώννω) = σώπασε.

μάγκου = τουλάχιστο, άς είναι.

μισταρκός (δ) = μισθωτός υπάλληλος.

μπλείσω (νά) (μπλείζω) = νά οδηγήσω τά πρόβατα στη βοσκή.

μηρίν (τό) = είδος φόρου.

μπλάσει (νά) (μπλάζω) = νά συναντήσει.

μόννω (άρχ. δμνυμι) = ὀρκίζομαι.

Μισίριν (τό) = Αίγυπτος.

μανιέρα (ή) = υπερηφάνεια.

νοτάς (δ) = δωμάτιο.

νοτβλέτιν (τό) = κράτος, αυτοκρατορία.

νεπαμένοι (οί) = ήσυχoi, ειρηνικοί.

«νάεν καεϊ» = μακάρι νά καιόταν, άς ήταν καταραμένη.

ναμάζιν (τό) = προσευχή των Μωαμεθανών.

ξίλαμπρατζίσασιν (ξίλαμπρατζίζω) = ξεγαλαν φωτιές.

ξιφώτιν (τό) = χάραμα· «έπήρεν τό ξιφώτιν» = άρχισε νά χαράζει.

(ι) ξηνητηλήσεις (ξηνητηλῶ) = έξαντλῶ, άντλῶ μέχρι τέλους τό
νερό, άδειάζω.

ξανανεκουτρέψωμεν (νά) (ξανανεκουτρεύω) = νά ανασκαλέψουμε,
νά ξαναψάξουμε.

περίτου = πιό πολύ.

πληξιμίδς (δ) = στενοχωμένος.

πουμωμένον (τό) (πουμώννω = βάζω πῶμα, κλείω, βουλλώνω) =
κλειστό.

πάς-πίσκοπος = αρχιεπίσκοπος.

πικράντερος (δ) = πικρόψυχος, πικρόχολος.

ποσπάζεται (ποσπάζομαι) = άπελευθερώνεται, σώζεται.

παραλάσει (νά) = νά σπρώξει με θόρυβο πρὸς τό μέρος όπου ήταν
στημένα τά ξόβεργα.

πολυφάϊν (τό) = τό υπόλοιπο του πολυφαγωμένου σαπουνιού που
μένει μετά τό πλύσιμο.

«έκαμεν με πολυφάϊν» = με άδυνάτισε.

πεισκάζετε (άρχ. άπεικάζω) = νουίθετε, αντιλαμβάνεστε.

ρκός (τό) = χρέος.

σιανεμιά (ή) = γαλήνη, ήσυχία.

σόρτα (ή) = 1) τύχη, 2) τυχερή οικογένεια, ευγενική ρίζα.

συλλούριτζη (ή) (σύν + λουρί) = ξεσχισμένη, κουρελιασμένη.

«σέρτουρα τζιαϊ μέρτουρα στά πόδκια του ποίνες» = εκείνες οί
ποδίνες που συρθήκανε εδῶ κι' εκεί κι' έχουν ύποστει μεγά-
λη βλάβη, κουρελιασμένες ποδίνες.

συναπαρτζιά (ή) = ακολουθία.

Σαράϊν (τό) = διοικητήριο.

σάσ' (σάσε· σάζω) = έτοίμασε.

στραοπελέτιν (τό) = άστροπελέκι.

σιερβόλιασεν (σιερβολιάζω) = χεροβόλιασε, άγκάλιασε.

σαντανωμένες (σαντανώννω) = μπερδεμένες.

σιονώνγετε (σιονώνγω) = χύνετε.
συλλόδροτοι = όλοι μαζί, με μιὰς.

τζελλάττης (ό) = δήμιος.

τσιμπίν = για λίγο, λιγάκι.

τόκα (ή) (άρχ. ή τοκάς) = προβατίνα που γεννά.

τάβραν (γ' ένικόν του ταβρώ) = τραβοῦσε.

«τά κάστια που τάβραν» = τά βάσανα (βασανιστήρια) που τραβοῦσε.

ύλαντρον καθάτζιν (τό) = λεύκα με παχὺ κορμό, μεγάλη, άντρειωμένη, γέρικη λεύκα.

φαραντζιστείς (γά) (φαραντζίζομαι) = γὰ κρυβείς, γὰ χαθείς, γὰ έξαφανιστείς.

Χώρα (ή) = Λευκωσία.

«οί τρεις πόρτες τής Χώρας» = οί τρεις πύλες του τείχους τής Λευκωσίας (Πάφου, Άμμοχώστου, Κερύνειας).

χαζίριν = έτοιμα.

χαψωμένος (ό) = φυλακισμένος.

χάψη (ή) = φυλακή.

χάκκιν' «έν χάκκιν» = του άξίζει, του ταιριάζει.

ΧΡΤΣΑΝΘΟΣ ΣΤ. ΚΤΠΡΙΑΝΟΤ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Φωτογραφία Βασίλη Μιχαηλίδη	7
Βασίλης Μιχαηλίδης — Ένα θεμέλιο τής Κυπριακής Λογοτεχνίας	9
Ή «9η Ίουλίου» του Βασίλη Μιχαηλίδη	19
«Ή 9η Ίουλίου του 1821 έν Λευκωσία (Κύπρου)»	25
Λεξιλόγιο	41

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ
«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ»
ΤΟΤ Ε.Π.Ο.Κ.

1. Ἐκλογή ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου Γ. Πολίτη, ἐκλογή καὶ προλεγόμενα ἀπὸ τὸν Κύπρου Χρυσάνθη.
2. Ἀνθολογία ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ, ἀνθολόγησε Γεώργιος Προδρόμου καὶ προλόγησε Κύπρος Χρυσάνθης.
3. Ἀνθολόγιο ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ Ἄγγελου Σικελιανοῦ, ἀνθολόγησε Νίκος Σ. Σπανός καὶ προλόγησε Κύπρος Χρυσάνθης.
4. Διονυσίου Σολωμοῦ «Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» (Ἑλληνικὸς Ἐθνικὸς Ὕμνος), προλογίζει Κύπρος Χρυσάνθης καὶ ἀναλύει Γεώργιος Προδρόμου.
5. Βασίλη Μιχαηλίδη «Ἡ 9η Ἰουλίου τοῦ 1821 ἐν Λευκωσίᾳ (Κύπρου)», προλογίζει Κύπρος Χρυσάνθης καὶ ἀναλύει Χρυσάνθος Στ. Κυπριανοῦ.

ΕΡΛΟΞΙΕΣ ΤΗΣ ΖΗΡΑΣ
«ΝΟΒΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ»
ΤΟΤ ΒΠ.Ο.Κ.

1. Εξέλιξη της λέξης του Νικολάου Ι. Πέλιου (1849) και μεταγενέστερα από τον Κόρα (Χρυσόπτερος).
2. Μεταβολή της λέξης του Κωνσταντίνου Παλαμά (1864) και μεταγενέστερα από τον Κόρα (Χρυσόπτερος).
3. Αναβολή της λέξης του Αγγέλου Στεφανίδη (1874) και μεταγενέστερα από τον Κόρα (Χρυσόπτερος).
4. Αναβολή της λέξης του Κωνσταντίνου Παλαμά (1864) και μεταγενέστερα από τον Κόρα (Χρυσόπτερος).
5. Αναβολή της λέξης του Κωνσταντίνου Παλαμά (1864) και μεταγενέστερα από τον Κόρα (Χρυσόπτερος).

Τυπώθηκε στα Τυπογραφεία «Ζαβαλλή Λτδ», Λευκωσία.

